

Opbouw

Tot opbouw van het gereformeerde leven

K. Muller, Heerenveen

Het huis

"... gij zult behouden worden, gij en uw huis." (Hand. 16:31b)

"Maar ik en mijn huis, wij zullen de Here dienen." (Joz. 24:15b)

"... het eerste gebod, met een belofte ..." (Ef. 6:2)

Het heil voor de gevangenebewaarder...

Als de gevangenebewaarder uit Hand. 16 op het punt staat zelfmoord te plegen komt het evangelie tot hem uit de mond van Paulus en Silas. Een voor de cipier duidelijk blijde boodschap: "Doe uzelf geen kwaad, want wij zijn allen hier!". Zo dringt niet het zwaard in zijn hart, maar komt er een vraag uit zijn hart: "Herren, wat moet ik doen om behouden te worden?". Het antwoord van Paulus en Silas is even kort als krachtig: "Stel uw vertrouwen op de Here Jezus en gij zult behouden worden ...". Hij hoeft niets anders te doen dan te vertrouwen op de Heiland. Hij hoeft eigenlijk niets te doen. Want het is alles al gedaan – ook voor hem. De belofte wordt hem zomaar in de schoot geworpen.

...en zijn huis

Maar de belofte is er niet alleen voor hem, maar ook voor zijn huis: "... gij zult behouden worden, gij en uw huis". Deze toevoeging is verrassend voor de een en vanzelfsprekend voor de ander. Dat zijn huis(gezin) begrepen is in deze gevangenebewaarder is een opvallend gegeven en een voortdurend onderwerp van gesprek tussen voor- en tegenstanders van de kinderdoop. Want vervolgens wordt zijn huis ook gedoopt: "hij liet zichzelf en al de zijnen terstond dopen". En even verder: "hij verheugde zich, dat hij met zijn gehele huis tot het geloof in God gekomen was". Let op de opvallende formulering: hij was tot het geloof in God gekomen (enkelvoud!) met zijn gehele huis. Niet zij (meervoud), maar hij (enkelvoud) – en in hem zijn zij (zijn huis) begrepen. (Zie dr. J.P. Versteeg, in "Rondom de doopvont", blz. 123 vv.) Een markant gegeven dat hier en elders (Hand. 11:14; 16:15; 18:8; 1 Kor. 1:16) als een heel natuurlijke zaak wordt voorgesteld. Lukas besteedt er eigenlijk nauwelijks aandacht aan. Het is alsof hij terloops

opmerkt dat deze cipier van Filippi natuurlijk niet alleen gedoopt werd, maar dat met hem ook zijn huis gedoopt werd.

Belofte voor het gehele huis

Paulus en Silas beloven het behoud van de cipier met zijn gehele huis. Dat is geen voorspelling, maar belofte: "voor u en uw kinderen" (Hand. 2:39). Daarom mogen allen die tot het huis van de tot geloof gekomen gevangenebewaarder behoren gedoopt worden. Eventueel ook degenen, die "van enige vreemdeling voor geld gekocht zijn" (Gen. 17:12). Ze horen er natuurlijk allemaal bij. Het komt me dan ook nogal gezocht voor om in deze geschiedenis de afwezigheid van kleine kinderen te veronderstellen op grond van bv. de vermoedelijk al wat hogere leeftijd van de cipier. Dan ben je toch wel op een erg geforceerde manier bezig de afwijzing van de kinderdoop te redden! En wat ook een miskenning van het bijbelse gegeven dat het huis van de cipier zo vanzelfsprekend deelt in de weg die het hoofd van dat huis inslaat wanneer deze zijn vertrouwen op de Here Jezus stelt!

De belofte van het gehele huis

Maar deelt het huis nu niet al te gemakkelijk in het heil dat de ene als belofte in de schoot geworpen krijgt? Anders gezegd: maakt deze uitleg en leer geen zorgeloze ouders en goddeloze kinderen? (Vergelijk vraag 64 H.C.) Dat is de angst van hen die ernstige bezwaren tegen de gereformeerde dooppraktijk hebben. Alsof de kinderen van de gelovigen zomaar aan de hand van hun ouders Gods rijk binnen kunnen wandelen. Ongeacht hun eigen persoonlijke geloofshouding en levenspraktijk. Afgezien van hun wedergeboorte (zie het begin van het klassieke doopsformulier). En inderdaad kunnen wij met de belofte van behoud voor de gelovige en zijn huis de

verkeerde kant opgaan. Dat doen we als we die belofte als een soort levensverzekering opvatten, die van kracht blijft ongeacht het reilen en zeilen van de verzekerden. Om nu dit gevaar tegen te gaan is het goed om deze 'huistekst' uit Hand. 16 te verbinden met een andere 'huistekst', namelijk het woord dat Jozua sprak bij de verbondsvernieuwing te Sichem: Joz. 24:15b. Naast het "gij en uw huis zult behouden worden" komt zo het "ik en mijn huis, wij zullen de Here dienen" te staan. Voor de gevreesde misvatting kan dit woord van Jozua ons behoeden. Zeker, dit is een woord van Jozua en niet van de cipier uit Hand. 16. Maar ligt hetzelfde toch niet in de woorden van de cipier opgesloten? Wat betekent het immers anders wanneer er staat dat de cipier zich verheugt

34e jaargang – nr. 16.
3 augustus 1990

In dit nummer

- 275 H. de Jong
Woekeren met het ene talent (3)
- 278 W. Smouter
Huisbezoek aan jongeren (1)
- 280 D.W.L. Milo
De barmhartige Samaritaan
- 282 F.J. Laning-Boersema
Medische ethiek en medische technieken (2)
- 284 J.H. Klein
Roemenië: revolutie na lijden en gebed

Opbouw

Veertiendaagse uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Redactie

Drs. H. Algra
Ds. J. Bouma
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs. P.J. van Kampen
Mr.dr. J. Meulink
D.W.L. Milo
Ds. K. Muller
M.J.F. van der Wal

Adres van de redactie

Ds. K. Muller,
Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen.
Tel. 05130-20476
Alle kopij dient uiterlijk dinsdags, in de week voorafgaande aan de week waarin Opbouw zal verschijnen, bij de redactie binnen te zijn.

Kerknieuws/Uit breder kring

M.J.F. van der Wal,
Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist.
Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie

Administratie Opbouw
Marjoke van Veelen-Vreugdenhil
Postbus 84183, 3009 CD Rotterdam.
Tel. 010-4550802.
Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging

Aanmelding door overschrijving van min. f 25,- contributie op bovenstaand gironummer.

Abonnementen

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementsprijs

Bij vooruitbetaling te voldoen.
f 60,- per jaar of f 33,- per half jaar.
Voor studenten f 48,- per jaar.
Buitenland f 84,- per jaar of
f 104,- per luchtpost. Chequekosten
buitenland: f 10,-.

Advertenties

Tarief: 55 ct. per mm. bij 45 mm. breed (excl. 6% BTW). Advertenties inzenden tot woensdag 8.30 uur, anderhalve week vóór verschijningsdatum. Familieberichten uiterlijk vrijdagmorgen, in de week voor verschijning. Advertenties en familieberichten rechtstreeks naar Nedag, t.a.v. het bedrijfsbureau.

Technische realisatie

Nedag Grafisch bedrijf b.v.,
postbus 208, 3770 AE Barneveld,
tel. 03420-10760, fax 03420-92542.

Druk

'Steenbergen', Zeist.

over hetgeen hem en zijn huis ten deel is gevallen? Ik kan mij tenminste niet voorstellen dat het vanwege deze vreugde niet tot een dienen van de Here God is gekomen; en dat dan niet alleen door hem maar ook door zijn huis. Naast de belofte vóór het huis is er tegelijk de belofte van het huis, ook al wordt die misschien niet altijd expliciet genoemd. Er behoort altijd een dienen van de Here te volgen op het vertrouwen op de Here. En dat door allen: "wij zullen de Here dienen", zegt Jozua. In dat woord van Jozua hoor ik ook een mooi evenwicht tussen het begrepen-zijn van het gehele huis in het hoofd van het huis, en het echt samen willen dienen van de Here God: "ik en mijn huis" aan de ene kant en "wij" aan de andere kant. De belofte van de Here is er voor ons en onze kinderen, maar daarbij hoort dan ook het echt samen als huis willen dienen van de Here.

De weg naar de vervulling

Hoe doe je dat nu – dat samen als huis dienen van de Here? Wel, ook daarin wijst de bijbel ons de weg. Ik denk aan de zgn. huisregels zoals we die vinden in bv. Ef. 6:1-9. Dat gedeelte begint aldus: "Kinderen,

weest uw ouders gehoorzaam (in de Here), want dat is rechf. Eer uw vader en moeder -dit is immers het eerste gebod, met een belofte – opdat het u welga en gij lang leeft op aarde. En gij, vaders, verbittert uw kinderen niet, maar voedt hen op in de tucht en terechtwijzing des Heren.". En na deze woorden komt dan ook nog de verhouding tussen slaven en heren ter sprake. In dit gedeelte horen we hoe het tot een dienen van de Here God door het gehele huis komt. Namelijk door de gehoorzaamheid aan het vijfde gebod. Het gebod, waaraan – zoals Paulus zegt – een belofte is verbonden: "opdat het u welga en gij lang leeft op aarde". Zou ik bij die belofte nu ook niet mogen denken aan meer dan een lang leven op deze aarde, nl. ook aan het eeuwig behoud door de Here Jezus Christus? In ieder geval gaat het om de tucht en terechtwijzing des Heren, die de ouders aan hun kinderen hebben toe te passen. Met andere woorden: het gaat om de christelijke opvoeding van hen, die aan onze zorg zijn toevertrouwd. Zo komt het tot een dienen van de Here: "ik en mijn huis, wij zullen de Here dienen". En zo wordt de belofte vervuld: "gij zult behouden worden, gij en uw huis".

**Al meer dan honderd jaar
ervaring met het uitgeven
van bijbelse lectuur op het
gebied van evangelisatie,
pastoraat, catechese en
godsdienstonderwijs.**

Binnenkort verschijnt onze nieuwe catalogus, waarin u op overzichtelijke wijze onze uitgaven aantreft. Wilt u met onze uitgaven kennismaken? Een briefje aan Filippus is voldoende. Antwoordnummer 1513, 6800 WC Arnhem. Telef. 085-514340.

H. de Jong, Zeist

Woekeren met het ene talent (3)

Christus' gebed voor de eenheid van de zijnen kunnen we dus zomaar niet omzetten in een gebod om als verwante kerken tot organisatorische eenheid te komen. Daarvoor kunnen wel eens omstandigheden in de weg staan die voor ons te sterk zijn om te overwinnen. Onze Meester heeft ons volgens het evangelie naar Johannes zeer duidelijk het gebod om lief te hebben nagelaten (Johannes 13) maar ten aanzien van de eenheid kennen we alleen zijn gebed (Johannes 17). Is dat niet frappant? Zou daar niet uit af te leiden zijn dat ook wanneer organisatorisch-kerkelijke eenheid voor ons onbereikbaar is het liefdegebod van kracht blijft? Het liefdegebod dat ons voorhoudt de ander (en dat is dan in dit geval: de andere kerk) lief te hebben als zichzelf? Als we niet alleen in het persoonlijke maar ook in het tussenkerkelijke verkeer het liefdegebod in acht nemen zullen wij Christus' gebed voor de eenheid zeker niet tegenwerken. En wie weet wordt ons de kerkelijke eenheid met deze en gene te eniger tijd nog eens in de schoot geworpen. Maar essentieel zijn dergelijke fusies niet. Je kunt je zelfs voorstellen dat ze slechts half gelukken en dat het ene kerkverband tot het andere komt te behoren op de wijze waarop de waalse kerk onderdeel uitmaakt van de Nederlands hervormde kerk. Dus met handhaving van een zekere zelfstandigheid. Meerdere figuren zijn op dit gebied denkbaar.

Kritisch-gereformeerd

Ik zie dus ruimte voor een eigen taak en plaats voor de kleine Nederlands gereformeerde kerkengroep in het geheel van kerken en groepen die trouw willen blijven aan het evangelie van Jezus Christus en die de knie niet wensen te buigen voor de Baals van onze tijd. Deze plaats en taak zou ik willen aanduiden en omschrijven met de woordverbinding 'kritisch-gereformeerd'. Dat bedoel ik natuurlijk niet als naam. Stel je voor! Nee, het gaat om een typering. Het wil zeggen dat wij het gereformeerde dat ons lief is in de hand nemen en tegen het licht houden om te zien wat daarvan door de geschiedenis heen houdbaar is gebleken en wat niet. Om die taak te kunnen vervullen pleiten wij voor een soepele binding aan de geschriften die in een vroegere tijd dat gereformeerde hebben omschreven. Want wij willen ook een bemiddelende rol spelen tussen de vanouds gereformeerden en degenen die in de loop van de tijd zonder de band aan de Here Christus te verbreken met het klassiek

gereformeerde zijn vastgelopen. Maar inderdaad, daarvoor is een (sympathiek-)kritische houding tegenover de eigen tradities onontbeerlijk.

Schriftbeweging

Kritisch gereformeerd. Ik raak hiermee aan een zinnetje uit de verklaring van de Nederlands gereformeerde kerkeraad van Enschede-noord waar ik tot dusver nog geen aandacht aan geschonken heb. De kerkeraad zegt dat hij in eigen kerkverband dezelfde strijd heeft moeten voeren voor de handhaving van de gereformeerde leer als de vrijgemaakten in de zestiger jaren. Een pijnlijke bewering, eerlijk gezegd. De lezer zal wel verstaan dat ik me deze woorden persoonlijk aange trokken heb. Niet dat ik er rankuneus over ben. Natuurlijk niet. Ik ga voetstoots uit van de goede trouw van de broeders. Maar we moeten het hier wel over hebben. Zijn de Nederlands gereformeerde kerken nog wel gereformeerd te noemen of hebben zij door een te grote tolerantie het recht op deze naam verspeeld? Nu, het is waar, als gereformeerd niet anders kan betekenen dan dat we op de wijze van het oude ondertekeningsformulier aan de drie formulieren van enigheid vastgeklonken zitten („alle stukken van die leer in alles naar Gods Woord”) dan zijn we niet gereformeerd. Ik tenminste niet. Maar ik ben van mening dat we als kritisch-gereformeerden óók gereformeerd zijn. Ik geloof ook dat we ons daarvoor op de vrijmaking kunnen beroepen. Ik heb die lange tijd geleden wel eens getypeerd als een Schriftbeweging en daar kom ik nu op terug. Het was volstrekt niet zo dat de vrijmaking van destijds reageerde op een loslaten van de belijdenis in de gereformeerde kerken op de punten van verbond en doop. Veeleer werden de belijdenisgeschriften tegen de bezwaarden en later vrijgemaakten in stelling gebracht. Ik zeg niet dat de synode daarbij het gelijk aan haar kant had, maar soms hadden de bezwaarden toch wel veel woorden nodig om dat beroep op de belijdenis te ontkrachten. Ik denk aan het debat over de vraag of de sacramenten de inwendige genade verzegelen, naar aanleiding van hetgeen artikel 33 van de NGB daarover zegt. Nee, de vrijmaking kwam uit een Schriftbeweging voort die zo levend en krachtig was dat ze als het moest de konfrontatie met de belijdenisgeschriften niet uit de weg gegaan zou zijn. Zo'n konfrontatie met vooral de Dordtse Leeregels was zelfs te voorzien en die

is binnen de kring van de vrijgemaakten dan ook inderdaad enigszins van de grond gekomen. Daarbij denk ik aan de studies van dr. D. Holwerda en dr. H. Venema waarin kernteksten die de dordtse leer moesten schragen kritisch onder de loupe werden genomen. En ds. Telders boek over 'sterven en dan' is daar trouwens op een ander punt ook een goed voorbeeld van. Nu beweer ik niet dat de leervoorstellingen en tekstuitleggingen die door deze broeders geboden zijn het laatste woord hebben gesproken, maar het openlijk in bespreking nemen van leerpunten die van ouds vragen hebben opgeroepen en waarvan het schriftuurlijk fundament regelmatig door ernstige christenen betwijfeld is geweest, ja, daarvan durf ik te zeggen dat dat een wortel heeft in de vrijmaking en dat het van meet aan in het Nederlands gereformeerde pakket heeft gezeten. En laten we ons niet vergissen: het is met name vanwege deze kritisch-gereformeerde instelling dat wij wat betreft de inrichting van onze kerkdiensten bezig zijn een wat lossere vorm te vinden (of te zoeken) die wat dichtter dan voorheen bij de mensen staat. Kerken die de band aan het verleden te strak aanhalen zullen tot dergelijke vernieuwingen niet in staat zijn. Wel tot het oppoetsen maar niet tot het vervangen van het bestaande. Daarom zei ik ook in een van mijn vorige artikelen van deze reeks dat de minder formele en meer persoonlijke toon in onze kerkdiensten rechtstreeks samenhangt met de grotere vrijheid die wij onszelf ten opzichte van onze tradities toestaan. Rigoreuze strengheid in de binding aan de belijdenis en strakheid en stijfheid in de liturgie zijn elkaars keerzijden.

Gereform-eerd

Terwijl het in het gereformeerde om de eredienst juist draait. Laat ik dat nader toelichten. Van jongsaf heb ik tegen het woord 'gereformeerd' met een zekere verwondering aangekeken. Ik had in mijn opvoeding het gereformeerde vooral inhoudelijk leren kennen. De vorm was bijkomstig, was mij bijgebracht. Maar waarom dook dat begrip 'vorm' dan zo nadrukkelijk op in de naam die we droegen, vroeg ik me af. Gereform-eerd, daar hebt u het. Dat element -form- staat voor 'vorm', zoals je in het woord 'hervormd' nog duidelijker ziet. Zijn wij dan zo formeel of zelfs formalistisch als gereformeerden? Het kwam me wonderlijk voor. Totdat ik verstond dat in het woord 'gereformeerd' niet de vorm

tegenover en in plaats van de inhoud nadruk krijgt, nee, 'vorm' is een oud begrip voor 'eredienst' en in het gereformeerde wordt tot uitdrukking gebracht dat het ons om een naar Gods Woord herstelde en vernieuwde eredienst gaat. Het woord heeft dus voorop met de liturgie en pas in de tweede plaats met de leer te maken. Anders gezegd: de kerkleer is de bezinning achter en ten behoeve van de liturgie, van de eredienst, van de wijze waarop wij God zullen vereren, in de samenkomst van de gemeente en in de praktijk van elke dag (want Rom. 12:1 en 2 leren ons dat de eerste niet van de laatste geïsoleerd mag worden). Het is ermee als met het woord 'orthodox'. 'Recht in de leer', zo vertaalt men de term meestal. Maar de eerste betekenis is 'recht in de lofprijzing'. En zo verwijst ook dit woord in de eerste plaats naar de eredienst. Dat wij er 'otterdoksigheid' van gemaakt hebben (waarmee we dan een denkverkalking bedoelen) voert ver weg van de oorspronkelijke betekenis. Het woord 'gereformeerd' is opgekomen in een tijd dat er veel misvorming in de kerkdiensten binnengeslopen was. Het avondmaal was misoffer geworden, gebeden werd er tot Maria en de heiligen en wat er geprekeet werd was een soort moralisme. Dat werd allemaal anders in de naar Gods Woord gereformeerde kerken. De Schrift kwam daar weer centraal te staan in de hele „wijze des dienstes die God van ons vordert" (art. 7 NGB). En sindsdien geldt: alle vormen die de kerk heeft en alle formulieren die aan deze vormen dienstbaar zijn zullen voortdurend worden getoetst op hun bruikbaarheid voor de rechte lofprijzing van Gods grote naam, die van Vader, Zoon en Heilige Geest.

Semper reformanda

Het loont de moeite om tegen het licht hiervan de bekende spreuk te houden: *ecclesia reformata semper reformanda*, 'de gereformeerde kerk dient steeds opnieuw gereformeerd te worden'. Zou dat dan ook op de eredienst slaan? En zou dat kunnen betekenen dat we in onze gereformeerde kerken met een grote achterstalligheid te maken hebben omdat we het nog steeds doen met vormen – nou ja, dat is tot daaraan toe, maar zelfs met formulieren (hulpmiddelen voor die vormen) die uit de zestiende eeuw stammen? Dat zou er dan toch op wijzen dat die papieren geen hulpmiddelen meer zijn maar overheersend zijn geworden. Is dat soms niet zo? Denk aan de avondmaalsviering. Het formulier is daar zo zeer bij gaan behoren dat een avondmaalsviering zonder formulier voor het besef van velen niet geldig is. Ik herinner mij uit de tijd dat ik nog predikant was in de ongedeelde vrijgemaakte kerken dat ik

me bij de bediening van de tafel van de Heer een kleine vrijheid ten opzichte van het formulier veroorloofde en dat ik na afloop van een zuster te horen kreeg dat ik haar de zegen van de avondmaalsviering had ontgenomen. Voor mij was dat een teken van verstening, een luid signaal dat we op de verkeerde weg waren. Dit bracht ons ver uit de buurt van de bovenvermelde spreuk. Deze spreuk namelijk verplicht ons tot het op tijd beproeven van nieuwe vormgevingen. Bijvoorbeeld – om even bij het avondmaal te blijven – dat we ons als gemeente ook eens op de tafel van het verbond voorbereiden aan de hand van een mooi avondmaalsgedicht in plaats van een of het formulier. Ik heb niets tegen het formulier, maar ik verzet me wel tegen zijn alleenheerschappij. Ik gebruik het regelmatig maar niet elke keer. Een stuk uit de Belijdenissen van Augustinus is ook goed, of een goed bekomentarierde avondmaalspsalm of -gezing uit het liedboek die daarna door koor en gemeente gezongen wordt. Werkelijk, de rijkdom der eeuwen staat ons ter beschikking. Maar jezelf opsluiten in je eigen tradities verspert de weg naar die rijkdom. Zou het kunnen zijn dat de leerstelling die fixatie op het woord 'gereformeerd' de oorzaak is geweest van een geringe flexibiliteit in de kerkdienst? Dat dus het gereformeerde te overheersend met de kerkleer geassocieerd is geworden? En daardoor de notie van onveranderlijkheid ging dragen? De leer van de kerk namelijk komt in wezen niet voor verandering in aanmerking. De kritische houding die ik daartegenover bepleit betreft hooguit bepaalde bijstellingen of aksentverschuivingen. De hoofdzaak blijft terecht gelijk. En het 'semper reformanda', hoe zou dat dus in vredesnaam moeten bij de leer? Zo bleef die leus een holle kreet. En de leer bij het oude blijvende bleef alles bij het oude. Maken wij evenwel het woord 'gereformeerd' wat van de leer los om het naar z'n oorspronkelijke bedoeling meer op de eredienst te betrekken dan openen er zich misschien perspectieven en komt er mogelijk wat meer beweging in de gereformeerde kerkdienst. Want het gereformeerde is goed, maar het is aan vernieuwing toe. Hoognodig. Het is gewoon te gek dat wij aan geschriften gebonden zouden zijn die hoe goed van leer ook een heel ander tijds- en cultuurbesef tot achtergrond hebben. Dat werk je niet weg door alleen maar het taalgevaad te vernieuwen.

Tegen willekeur en verstarring

Ja, maar krijg je zo geen willekeur en wildgroei? Goed, ik wil deze waarschuwing best ter harte nemen, maar je moet je bij dit soort bedenkingen wel steeds het alternatief van een waterdichte binding aan de for-

mulieren voor ogen stellen. En daar kun je ook je vraagtekens bij plaatsen. Zoals ik zelf eerder al gedaan heb: krijgt de kerkdienst zo niet de ornatuurlijke stramheid van een militair appel? Dat is een even goede vraag. Kijk, ik kan mij wel voorstellen dat men in de eerste tijd van de reformatie bindende voorschriften over het gebruik van formulieren gemaakt heeft. De voorgangers waren vaak nauwelijks gevormd of hadden als priesters in de roomse kerk gediend. Wisten zij veel? Maar dat men in een tijd van goede theologische opleidingen zulke verplichtingen eeuw in eeuw uit nog recht overeind houdt, moet toch echt verwonderen. De preek houden en het gebed doen laten we toch ook vrij? Levert dat dan geen gevaar van willekeur of wildgroei op? Of betreft dat misschien minder belangrijke onderdelen van de eredienst? Ja, het is waar, er is een tijd geweest dat men de plaatselijke voorgangers ook de preek voorschreef. Niet de teksten waarover geprekeet moest worden, nee, de preken zelf. In de tijd van Karel de Grote is dat geweest. Zijn hoftheologen maakten prekenbundels aan en daar moesten de plaatselijke predikers zich aan houden, ze letterlijk voordragen. En ook hiervan zeg ik als ik een erg joviale bui heb: begrijpelijk voor die tijd. Maar het heeft natuurlijk geen stand gehouden. Terecht is men dat toch gaan overlaten aan de betrokkenen zelf. En zo vind ik eigenlijk dat de oude formulieren, ouderwets of gemoderniseerd, ook hun tijd gehad hebben. Natuurlijk, ze worden in de algemene theologische bagage meegenomen, ze worden daar zelfs van tijd tot tijd ook uitgehaald, maar in het algemeen geldt toch dat van onze voorgangers verwacht mag worden dat ze samen met de gemeente zonder zulke hulpmiddelen een kerkdienst (een doopdienst, een avondmaalsdienst, een trouwdienst) kunnen maken die duidelijk de sfeer van het evangelie ademt. Het essentiële van wat in die oude papieren staat zal vanzelfsprekend naar voren moeten komen. Daar moeten de opleidingen aan werken en daar moeten de kerkeraden op toezien. Maar zestiende eeuwse geschriften in de kerkdienst, daar moeten we wat voorzigtiger mee worden. Onlangs zat ik nog eens in de oude Dordtse kerkenordening te lezen. In het gemoderniseerde Nederlands van het vrijgemaakte kerkboek, dat wel. Wat mij opviel was de autoritaire bedillierigheid die eruit sprak. Ook op punten die voor een christen iets vanzelfsprekends hebben en nauwelijks regeling behoeven. Dat toontje... Duidelijk afkomstig uit een tijd dat er meer opgelegd dan overlegd werd, uit de tijd dat de *maatschappij* nog een *heerschappij* was. Nog zijn we niet klaar.

Voor de kinderen

Jeanette Westerkamp-Stegemann

Post uit Rwanda

Naar school (3)

Langzaam loopt Solange naar huis. Haar schrift en haar potlood houdt ze goed vast. Ze is niet blij. Hoe kan dat nou? Ze wou zo graag naar school en nu is ze na de eerste dag al zo verdrietig. Gelukkig dat ze ver moet lopen, nu kan ze nadenken wat ze aan moeder zal vertellen. Het was niet leuk op school. Ze kende niemand van de kinderen in de klas. Ze vroegen haar: „Zeg, waar kom jij vandaan? Uit Matiazo zeker hè? Ja vast, daar lopen alle kinderen op blote voeten”. Solange keek verschrikt naar haar voeten en toen naar alle andere voeten in de klas. Het was waar. Alle kinderen droegen schoenen, behalve zij. En toen ze naar huis gingen deden alle kinderen hun schriften en potlood in een plastic tasje om ze mee naar huis te nemen. Alle kinderen, behalve Solange. Ze wil niet verdrietig zijn en toch is ze het. Schoenen zijn duur. Solange is nu vlak bij huis, ze wil nog even treuzelen. „Ha meisje”, klinkt opeens een stem. Het is moeder die ook net aan komt lopen.

Moeder ziet meteen het bedrukte gezichtje. „Zeg, wat is er?” Solange kijkt moeder niet aan, ze kijkt naar de grond en vertelt zachtjes wat haar dwars zit. Moeder zucht. „Ik zal het aan de mevrouw vertellen bij wie ik werk”, zegt ze dan. „Kom, we gaan naar huis, eten maken en ondertussen zal ik je een extra mooi verhaal uit de Bijbel vertellen, ik heb er net één gelezen.” Lieve moeder. Solange is al een beetje minder triest en als ze de volgende dag naar school gaat, denkt ze: „Wacht maar. Blanke mensen zijn nog rijker dan jullie allemaal. Misschien... misschien...”

Als Solange thuis komt uit school is moeder er nog niet. Ze trekt gauw haar jurk uit en doet een oude jurk aan. Ze wast een paar kleren, die moeder voor haar in de hoek heeft gelegd, dan droogt ze haar handen goed af aan haar rok en gaat aan de tafel zitten. Ze pakt haar schrift en potlood en gaat aan het werk. Het schrift staat vol ruitjes en op de eerste bladzijde moet ze een kruisje zetten in elk ruitje. Heel netjes en heel klein. Solange werkt stilletjes door.

Wat gaat de tijd snel zo. Opeens is moeder weer thuis. Solange springt op. „Heb je met de mevrouw gepraat?” roept ze. „Kind, kind, wat maak je altijd een lawaai. Een echte vrouw moet zachtjes praten en niets laten merken als ze nieuwsgierig of opgewonden is”, zegt moeder. Solange probeert zich meteen als vrouw te gedragen, maar dat is niet zo gemakkelijk. Ze probeert ook niet naar moeders handen te kijken, maar dat lukt niet, zeker niet als moeder lacht en haar een tas voorhoudt. Een plastic tas en een mooie! Er staan allemaal gekleurde poppen op. Het is de mooiste tas die ze ooit gezien heeft. En in de tas zitten schoenen, blauwe plastic schoenen. „Pas maar aan”, zegt moeder. Ja hoor ze passen. „Het is wel plastic...”, zegt Solange heel zacht „en leren schoenen zijn sterker”. Moeder hoort het niet. Ze kijkt nog eens goed naar de schoenen. „Het is precies de kleur van je schooljurk”, zegt ze dan. Solange knikt. „Ja, en ze passen precies”. „Ben je blij?” vraagt moeder. Solange knikt weer en dan zegt ze zacht zoals een vrouw praat: „Ik zal bidden voor de mevrouw dat ze heel rijk wordt, zodat ze heel veel weg kan geven.” Moeder lacht.

Pastorale Notitie

De drie heksen

Dus reden we op onze snelle fietsen (dunne bandjes, groot verzet!) op de Rijndijk, van Wijk bij Duurstede, via Rijswijk richting Maurik en Eck en Wiel. Of eigenlijk reden we niet, we vlogen, met een stevige Wester in de rug. We zoefden over het asfalt. En de zon scheen breed en de Betuwe stond in bloei: een paradijselijke belevenis!

Toen gebeurde het dat we de dame inhaalden. De dame in donkere hoepelrok, op de zeer klassieke, zwarte Gazelle, met jasbeschermer van

kralen-touwtjes: de zeer keurige dame op het nog keuriger rijwiel. Ze fietste niet; ze roeide slechts. Ze roeide langzaam voort, hoofd in verrukking geheven naar de zon, genotterend van elke teug aroma, die de wind haar toevoerde.

Toen presteerde ik het om, op het moment van passeren, luidkeels een volzin te produceren waarin de afkortingen CDA, GPV en RPF alle drie voorkwamen. Daarop vloog de kat in de gordijnen.

„Heren”, zo klonk het schallend achter ons, „Heren, ontspant U!” En toen ten tweeden male: „Heren, ontspant U!”

Ik stond verstomd. Pardon: ik vloog verstormd verder, nog niet in staat om onmiddellijk de volle omvang te beseffen van de belediging die ons naar het hoofd geslingerd was. Mijn vriend evenwel wist zich snel in 't zaäl te wenden en de dame toe te roepen: „Mevrouw, wij weten heel wel het één met het ander te combineren!” O zo keurig kwam dat er uit! Toen lag ze gelukkig al een mijl achter ons: een mug op de rand van de horizon! Maar o, wat een schandelijke aantasting van onze manlijkheid!

Welk een infame beroving van onze vrijheid!

Heel stil en nog diep onder de indruk van het pijnvolle gebeuren, kwamen we thuis. En daar... u raadt het al, vond het drama een voorspelbare voortzetting. Wij vlogen er in. O sancta simplicitas! O die manlijke

onbedorvenheid en onnozelheid onzer ziell! Wij trachtten onze bittere smart te delen met haar die daarvoor aangewezen zijn als hulpe tegenover ons en die deswege onze betere helften worden genoemd. En toen... en nu...

Nu kunnen wij geen boom meer opzetten, of ons klinkt schallend en in koor tegemoet het hatelijke: „Heren, ontspant u! Heren, ontspant U!” En dan is ze er weer, nu zelfs in het meervoud, de zwarte, vermanende antroposofische Heks.

Ze is er weer, tot in onze dromen toe: de mug op de rand van de horizon. En ze groeit en ze groeit...

Dus dachten we een harde les geleerd te hebben en die te moeten doorgeven ten bate van onze mede-Heren-der-schepping. We hadden die zelfs al gegoten in de vorm van een leerlicht:

Heren, hebt uw vrijheid lief!

Deelt uw verzetjes nooit met uw wief!

Toen echter... toch... bij nadere bezinning... heel aarzelend... de vraag zich opdrong of wij, bij uitzondering, toch niet een beetje onverstandig geweest waren door ons op zo'n stralende tocht te laten meeslepen door de grote politiek.

Zouden ze toch (weer!) een beetje gelijk gehad hebben?

Natuurlijk maar een klein beetje?

Onze Drie Heksen?

Veenendaal – Zomervacantie 1990 –
G. v.d. Brink

W. Smouter, Rijswijk

Huisbezoek aan jongeren (1)

Op de ouderlingenconferentie in juni was ik uitgenodigd te spreken over huisbezoek aan jongeren. De inhoud van mijn toespraak, enigszins bijgewerkt, vindt u in dit artikel.

Gewoon huisbezoek

De vraag laat zich allereerst stellen: is bezoek aan jongeren dan wat anders dan gewoon huisbezoek? Lopen we dan niet het gevaar, dat we jongeren maken tot een aparte categorie, die ineens anders benaderd moet worden. Waar andere regels en andere normen voor gelden. Terwijl ze principieel juist behandeld moeten worden als volwaardige en daarom 'gewone' leden van de gemeente.

Om te beginnen is huisbezoek aan jongeren inderdaad echt huisbezoek. Ik beklemtoon graag de noodzaak van dat huisbezoek aan jongeren. Het is niet zo, dat zulk bezoek pas nodig is voor de zorgen van de oude dag of voor de vragen van opvoeders.

Het is immers zo, dat in de gemeente van Christus herders zijn gegeven. Degenen die als oudsten zijn aangesteld in elke gemeente worden door de apostel Petrus aangesproken als herders onder de Opperherder, met de opdracht: „hoedt de kudde Gods, die bij u is” (I Petrus 5:2). Herders van de gemeente, dat zijn dus de oudsten of ouderlingen, inclusief de dominee uiteraard. Deze herders besteden, als het goed is, persoonlijke zorg aan de schapen. Dat is het eigene van het herderlijk werk: dat het gericht is op elk schaap persoonlijk. In de ambtelijke zorg van een ouderling zijn de leden van de gemeente, ieder afzonderlijk met hun eigen noden en ook met hun eigen fouten, voorwerp van zorg. En daarom geldt al wat over huisbezoek te zeggen is ook voor huisbezoek aan jongeren: er is een luisterend oor nodig, je moet een relatie opbouwen en elkaar leren kennen, en het gaat om persoonlijke toespitsing van Gods woord.

Wanneer krijgen jongeren in de praktijk voor het eerst zelf huisbezoek? Vaak zijn het in ieder geval de thuiswonende belijdende leden, die huisbezoek krijgen. Ik meen, dat we dit als minimum-regel moeten hantieren. Maar ik voeg eraan toe: als het even kan zouden ook oudere doopleden zelfstandig bezoek moeten krijgen. In alle nuchterheid: jongeren van zo'n 17 jaar en ouder praten niet vrijuit wanneer ze erbij genodigd

zijn in de kring van het gezin. Voor apart bezoek aan hen zou ik willen pleiten.

Als onder een vergrootglas

Huisbezoek aan jongeren is dus allereerst gewoon huisbezoek. Wel is er onderscheid: bij bezoek aan jongeren merk je het eerst de veranderingen in 'het levensgevoel', in trends en dergelijke. Om dat creëert te maken: u moet er eens bij stil staan, hoe kort geleden het nog is, dat het doemdenken toonaangevend was. 'Straks als de bom valt' en zo voort. Het 'no nonsense' tijdperk kwam er voor in de plaats en de 'fast consumers' zijn daar alweer aan voorbij. Bij jongeren zie je nieuwe trends het eerst.

Toch vormt het bezoek aan jongeren hierdoor niet eens een heel ander onderwerp dan het gewone huisbezoek. Niet voor niets toont het zakenleven grote interesse voor allerlei onderzoek onder jongeren. Waarom verschijnen er zo mateloos veel onderzoeken naar de jeugdcultuur? De ervaring leert, dat trends in het gedrag en de besteding bij jongeren niet veel later ook bij ouderen te vinden zullen zijn. Dat is waarom bedrijven willen weten hoe jongeren denken en wat ze willen.

En dat verband geldt in onze tijd meer dan ooit. Onze tijd wordt gekenmerkt door een *jeugd-fetisjisme*. Ouderen proberen fanatiek de jeugd te imiteren. Je kunt wel zeggen: wij gunnen de jongeren zelfs de generatiekloof niet meer. Het is niet alleen zo, dat moeders 'zo slank als je dochter' willen zijn, maar dat vaders proberen ook te surfen en een spijkerbroek te dragen en net zo vlot met de computer om te gaan als dat kleine jochie.

Hoe dan ook: meer dan ooit werken trends die je bij jongeren ziet spoedig door bij ouderen. Je kunt dan ook zeggen: bij huisbezoek aan jongeren zie je als onder een vergrootglas de werkelijkheid van *alle* huisbezoek.

Voorzichtig gebruik van onderzoeken

Voor een zinvol pastoraat aan jongeren is het belangrijk om hun leefwereld te kennen. Te vaak worden jongeren op een goedbedoelde manier benaderd met antwoorden op problemen die ze allang niet meer hebben. Stel dat een aardige jeugdouderling een avond over het doemdenken belegt. Of dat hij jongeren benadert in de gedachte dat ze wel links zullen zijn...

Het is, lijkt mij, gemakkelijk als je zelf kinderen hebt in deze leeftijd. Of als je een antenne hebt voor wat er leeft. Er zijn ook allerlei onderzoeken verschenen op dit punt. Die kunnen helpen, al hebben ze niet meer dan een betrekkelijke waarde.

Er zijn zoveel studies verschenen over 'kerkverlating' en 'het probleem van de geloofsopvoeding', dat het gevaar bestaat dat deze studies onze kijk op jongeren gaan bepalen. Dat we dus bij voorbaat naar hen kijken als potentiële kerkverlaters. „Daar heb je weer een jongere. Zou hij al bezig zijn er uit te stappen?” Ik vrees dat jongerenpastoraat daarvoor wel eens wordt gefnuikt. Het is van alle tijden om over de jeugd te denken als 'probleemgroep'. En niet te ontkennen valt, dat daar nu ook een bepaalde aanleiding toe is. Het is wáár dat veel jongeren de kerk verlaten.

Trouwens, denken wij er dan achteraan, het is toch algemeen bekend, dat jongeren normloos zijn en dat ze weinig besef van God hebben. Denken we...

Besef van God

Op dit punt kunnen onderzoeken toch – beperkte – waarde hebben, zeker om onze vooroordelen te corrigeren. Met name vond ik interessant de onderzoeken van Stoffels¹ en De Hart², waaruit een aantal conclusies opvallen. In de eerste plaats is er wel degelijk veel besef van God onder jongeren. Met dat onderwerp zijn ze veel bezig. „Er wordt ontzettend veel gebeden door jongeren. Zo'n 90% bidt regelmatig, maar slechts één op de tien doet dat in de kerk. Bidden is voor hen een soort 'inner talk'. Even stilstaan bij het leven. Vaak hebben ze het gevoel dat ze een hogere macht ervaren.” (De Hart). Het onderwerp speelt dus wel degelijk in de beleving van jongeren. Overigens, men versta mij goed, doe ik niet alsof het dus allemaal wel meevalt met die kerkverlating. Alsof er een soort verborgen christendom onder jongeren is. Er moet namelijk naast gezegd worden: al 'bidden' jongeren wel, er is maar bar weinig besef van christelijke begrippen als zonde, vergeving, genade en het koninkrijk Gods (Stoffels). Velen zien deze basisbegrippen als totaal onbegrijpelijk.

Privé-mix van normen

Verder blijkt uit onderzoek, dat het verhaal van 'normeloosheid' ook niet

klopt. Er gelden voor jongeren doorgaans wel degelijk normen. Vaak hele strikte normen. Maar het zijn privé-normen. Normen, die jongeren gaandeweg ontwikkeld hebben tot hun eigen particuliere recept. „Veel jongeren voelen zich niet gebonden aan organisaties en knutselen zelf een private levensvisie in elkaar” (De Hart).

Dit heeft te maken met het feit, dat onze samenleving is uiteen gevallen in steeds meer deel-culturen. Het zijn allemaal kleine stukjes, die ieder persoonlijk moet samenvoegen tot een geheel. Je kunt allerlei stereotypen dan ook doorbroken zien. Je vindt een kraker die van klassieke muziek houdt, een hardrocker die diep gelovig is. Elk maakt z'n eigen persoonlijke mix van normen en waarden.

In deze gefragmentariseerde samenleving kiezen we hap en snap onze normen, ook al hangen die normen totaal niet met elkaar samen. Zelfs onze manier van informatie vergaren is hierop ingesteld. Het is bekend, dat mensen een televisieprogramma nauwelijks meer uitzien. Men noemt dat het 'zappen' op televisie: dat je met de afstandsbediening van het ene kanaal naar het andere springt. Video-clips zijn in feite programma's die dit 'zappen' al ingebouwd hebben. En het is allemaal fragmentarisch.

Instituten niet in trek

Een volgende trek is, dat je vrijwel geen binding aan instituten vindt onder jongeren. Dat geldt niet alleen de kerk, het geldt alle instituten. Maar juist voor de kerk is het een groot probleem, dat er onder jongeren vaak een diep gewortelde afkeer van en een wantrouwen tegen alle instituten bestaat.

Inderdaad: onze samenleving is gefragmenteerd, in duizend scherven uiteen gevallen en er zijn geen omvattende structuren meer. Jongeren zijn misschien enthousiast voor de volley, ze stemmen op Lubbers omdat ze wat in hem zien en mogelijk zien ze een bepaalde dominee wel zitten. Maar elk van die interesses raakt slechts een klein stukje van hun leven. En zelden voelen ze zich verbonden met de 'club' die er achter zit. Het geldt op elk levensterrein. Vakbonden hebben moeite om leden te binden. Politieke partijen zitten te springen om leden. Het CDA is zo'n beetje de meest succesvolle partij in de politiek, maar ze zitten zo krap in de leden dat ze sponsors moeten zoeken. Op SGP en GPV na geldt dat vrijwel alle partijen.

Al geldt dit dus de hele samenleving, als kerken zit je er toch maar mee. Met het feit, dat met name jongeren best over dingen van geloof en zo na willen denken, maar het verlangen om bij een concrete kerk te horen is erg gering. Alles heeft tegenwoordig een naam; dit verschijnsel wordt het *non-affiliation syndroom* genoemd. De neiging om zich nergens aan te willen binden of in elk geval geen interesse te hebben voor instituten. Daarom zult u niet zoveel geschop tegen de kerken vinden onder jongeren (daar moet u voor bij de veertigers zijn), maar er is gewoon weinig interesse.

Kerkelijke verdeeldheid

Met mijn eigen catechisanten besprak ik onlangs de kwestie van de kerkelijke verdeeldheid en ik legde hun de vraag voor of ze deze verdeeldheid ook zien als een probleem voor de werfkracht van het evangelie. Toen ik dat vroeg zag ik grote vraagtekens in de ogen van mijn catechisanten ontstaan. En iemand vroeg heel oprecht: „maar hoezo dan, wat is het probleem?” Dat het instituut kerk verbrokkeld is en verdeeld, is natuurlijk ook nauwelijks een probleem, want alles is verbrokkeld en je zoekt en je kijkt waar je je bij thuis voelt. Zo bezien is kerkelijke verdeeldheid niet veel anders dan marktsegmentatie. Overigens hebt u hier ook een voorbeeld bij mijn stelling, dat de trends onder jongeren zo snel doorwerken onder volwassenen. Als een gezin verhuist, zie je steeds vaker dat de attestatie pas na een hele tijd wordt ingeleverd, want eerst gaat men in de nieuwe plaats eens kijken waar het 'het beste klikt'. De trend dus, dat je je zelfs emotioneel niet verbonden voelt met een kerk, maar overal kijk je eens of het klikt... voor zolang als het duurt.

Ervaring is het enige bewijs

Tenslotte noem ik als een kenmerkende trek de beslissende rol van ervaring. Bij die privé invulling van normen en waarden hoort ook een volstrekte allergie tegen bevoogding. Ik zou zeggen: deze allergie is sterker dan hooikoorts. Waarbij vaststaande regels de pollen zijn; ze zijn volstrekt taboe. In het onderzoek van Stoffels vond ik de typerende opmerking: „Ik bepaal zelf wel wat ik geloof of niet. Daar heb ik de kerk niet voor nodig”. Een strikt privé geloof. Waarom geloof je dit of dat? Ik voel dat het waar is.

In de kerk zijn we groot gebracht bij de leer en bij dogma's en die landen niet bij jongeren. Beslissend is voor het gevoel van de mensen en in het bijzonder voor jongeren, niet de vraag of normen uit een betrouwbare leer voortkomen. Maar echte normen zijn normen waar ik me goed bij voel; echte godsdienst is godsdienst waar ik iets goeds bij ervaar.

En al zal dit echt niet alle jongeren gelden, toch kun je soms weinig interesse tegenkomen voor leer en leerstukken, maar wordt de discussie verkort tot: ik voel het zus en hij voelt het zo en wat interessant dat we allemaal anders zijn.

Geldt dit allemaal ook voor ons?

Nu verwees ik tot heden vooral naar algemene publikaties. Zijn zulke onderzoeken nu geldig voor ons allemaal? Enerzijds is die geldigheid natuurlijk beperkt. Onderzoeken die ik noemde richten zich op HAVO- en VWO-leerlingen of studenten en dat zegt bepaald niet alles. Anderzijds kiest men deze groepen niet voor niets, maar vanuit de ervaring dat juist de trends onder deze groepen vaak doorwerken.

En als we vervolgens vragen: raakt zo'n ontwikkeling in de samenleving nu ook onze kerken, dan zou ik in de eerste plaats zeggen dat het alle kerken raakt, want we staan allemaal midden in de wereld. Daarnaast denk ik, dat het onze kerken zeker raakt. Onze kerken immers kennen weinig structuren die als een cocon om de boodschap heen liggen. Onze jongeren gaan naar allerlei scholen en staan midden in de wereld, zodat we zeer openstaan voor de denkwereld van de mensen om ons heen. Ongeacht de vraag hoe wij daar dan mee omgaan.

- 1 H.C. Stoffels in Hervormd Nederland van 20-02-88. Dit is weergave van een onderzoek, verricht onder studenten aan de Vrije Universiteit.
- 2 Eind januari 1990 promoveerde Joep de Hart aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen op een onderzoek naar 'levensbeschouwelijke en politieke praktijken van de Nederlandse middelbare scholieren'.

(slot volgt)

D.W.L. Milo, Nunspeet

De barmhartige Samaritaan

Vincent W. van Gogh, 1853-1890

Een van de bekendste gelijkenissen is Jezus' verhaal over een 'outcast', die aan een beroofd slachtoffer de naastenliefde bewees, welke kerkelijke figuren hadden verzuimd. In ons Schotse Dalmally-kerkje is maar een gebrandschilderd raam: het is deze gelijkenis, die boven de kansel in felle kleuren elke verdwaalde blik aantrekt en opvangt. Practisch christendom – leert ons dit boek der leken.

Vincent van Gogh was zulk een outcast. Hij viel volkomen uit de toon van het 19e eeuwse fatsoenschristendom – maar deed wel het vuile werk. Zijn vertrouwen in de kerkelijke wereld was verloren – maar de Christus der Schriften hield hij vast. Zo kon hij blijven zaaien, zij het onder druk en tranen.

Kunstschilder

Het was zijn broer Theo, die hem aanmoedigde door te gaan met tekenen en schilderen. Die had opgemerkt, dat Vincent bijzonder scherp waarnam en weergaf; zelfs zijn gewoonste ervaringen werden in beelden en kleurrijk verteld. Vincent, die al op veel punten gefaald had, volgde deze raad op; weliswaar werd hij – die tot nu toe meest tegen kost en inwoning had gewerkt – nu totaal financieel afhankelijk van zijn broer. Bovendien schatte hij de tijd, nodig om dit vak te beheersen, op tien jaar. Al die jaren (dat is tot zijn dood) beschouwde hij zich als leerling van de grote schilders; maakte eindeloos schetsen, herhaalde en verbeterde stukken (de zaaier is wel 40 maal geschilderd) maar kon vrijwel niets verkopen, daar zijn turbulente stijl geheel buiten de eigentijdse zoetsappigheid viel.

Men moet wel geschoold zijn om een oordeel over zijn schilderwerk uit te spreken; en ook dan komen er tegengestelde meningen van andere geleerden naar voren. Niettemin kan ook een niet-deskundige opmerken, dat Vincent's kleuren en streken steeds feller werden, indrukwekkender, grootser. Ook dat hij zich toelagde op de zuivere natuur, op de armen der maatschappij, de Bijbel en de literatuur. En vooral: dat hij trachtte zijn naaste te dienen met licht, lichte bloesems, kleurige bloemen, lichtende figuren.

Was zijn Drentse periode in 1883 (vlak na de breuk met Sien, die door haar moeder was teruggehaald in 'het leven') somber, bruin van toon –

later in Nuenen (1883/5) achtte hij zijn 'Aardappeleters' zijn beste werk: kreunende armoede maar onder gouden lamplicht. In Den Haag (1881/3) had hij veel van zijn neef Anton Mauve opgestoken, die ook autodidact was. In 1885/6 werkte hij in Antwerpen, met nieuwe kunstbroeders. In 1886 werd dat Parijs, waar hij onder de invloed kwam van zijn vrienden Gauguin en Millet. Daar moest hij zich in doktershanden geven wegens een opgelopen geslachtsziekte; aan deze kwaal is vermoedelijk mede zijn vroege einde te wijten. Eindelijk in 1888 trok hij naar Arles, om meer zon, meer licht te vinden. In het nabijgelegen St. Rémy werd hij enkele malen op eigen verzoek verpleegd wegens zijn falende geest. „Hoe ielijker, ouder, boosaardiger, zieker en armer ik word”, schreef hij, „hoe meer ik mij wil wreken door briljante, goed geordende, schitterende kleuren”. Zo overwon hij het kwade door het goede en vond een tegenwicht tegen zijn depressies.

Vincent's geloof

Had hij gebroken met de teleurstellende christenheid van zijn dagen, zijn geloof in Christus en diens komend Godsrijk was erdoor gelouterd. Naast de Bijbel las hij veel boeken, met voorkeur voor Bunyan, Thomas a Kempis en andere oude schrijvers; daarnaast ook Dickens, Shakespeare en Beecher Stowe; maar niet minder een aantal Franse boeken, die in christelijke huiskamers niet werden geduld als Emile Zola en Guy de Maupassant. Van Victor Hugo (les Misérables) onthield hij 'Religies gaan voorbij – God blijft'. Hij leerde de achtergronden van de zondige sociale tegenstellingen kennen.

„Ik zou mannen en vrouwen willen schilderen met iets van dat eeuwige, waarvan vroeger de nimbus het symbool was – dat wij nu zoeken in de uitstraling van het coloriet”. – „Ik zou portretten van heilige mannen en vrouwen willen maken, die iets gemeenschappelijks hebben met de eerste christenen”. – „Ik ben geen vriend van het tegenwoordige christendom – al was de Stichter subliem!” – „Daar is een God die leeft en Zijn oog is op ons”. Ziedaar enkele zinnen uit Vincent's brieven.

Mannen en vrouwen in gebed; een stilleven met opengeslagen Bijbel (Jesaja 53!) spreken de christen direct aan. Maar is het gouden licht van de zon, de tere bloesem, niet

evenzeer een troost in menselijke smart? Vincent ontdekte dat de kunst er is om God; dat God ervan gediend wil zijn; dat schepping en herschepping krachten van God zijn, die Evangelie verkondigen, zegt een biograaf¹. Hij voelde in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan het hart van Christus kloppen². In een tijd waarin de kerk afwachtend (zo niet afstotend) tegenover de kunst stond, brandde Vincent's verlangen om het Evangelie te verkondigen door middel van zijn kunst³. Waar het christendom vastzat (en nog vastzit) aan het gesproken woord en niet open staat voor het visuele, de zichtbare schepping – kwam Vincent met zijn werk. En „waar zijn werk gezien zal worden zal hij het Evangelie prediken”⁴.

Vincent en de vrouw

Een van zijn idealen was het eerherstel van de vrouw. Hij had thuis al opgemerkt, dat ook in een pastorie de verhouding tussen man en vrouw veel te wensen kan overlaten; zijn sympathie was daarbij voor zijn moeder, zijn respect voor zijn vader. Maar niet alleen van zijn Franse schrijvers, ook uit eigen ervaringen zag hij dat de vrouw in de christenwereld vaak tot de 'verdrukten, de armen' behoort. Hij zag „ontredder de huwelijks- en gezinstoestan-den”⁶. Geen menselijke verlatenheid, eenzaamheid, ellende en ont-rechting is zo duidelijk uitgedrukt als zijn vrouwenfiguur Smart (Sorrow). „Vincent herkende Christus in de lijdende mens”⁵.

Zelf stond hij bewonderend tegenover het verschijnsel vrouw. Hij wenste te beminnen en bemind te worden. Zijn teleurstellingen verhevigden zijn verlangen naar een 'hulpe, die bij hem paste'. De algemene instelling: dat de vrouw oorzaak van de zondeval is geweest, stond hem tegen; deed onrecht aan de vrouw. Zijn barmhartigheid bracht hem in contact met Sien, de uitgestotene. Hij heeft getracht iets goeds van haar te maken – het is hem niet gelukt. En zelf is hij van tijd tot tijd in de armen van 'slechte' vrouwen gevallen. Hij verontschuldigt niet zichzelf – maar de publieke vrouwen:

„Dat mijn smart juist een behoefte aan meegevoel voor anderen opwekte – is dat verkeerd?” – „Vrouwen als zij (Sien) zijn wel slecht, maar oneindig veel meer beklagenswaardig”. „Ze hebben een zekere

warmte, zo menselijk, dat de braven er een lesje aan konden nemen". – „Wat zei Jezus tegen de fatsoenlijke lui van zijn tijd? De hoeren gaan u voor"! – „Slecht? Wie in onze tijd is goed? Wie voelt zich zo rein, dat hij voor rechter wil spelen? Als onze maatschappij een reine en geregelde was, ja dan waren zij de verleiders – nu menigmaal meer liefdezusters (Soeurs de charité)".

Zijn laatste hoofdstuk

Toen de schilder zich te Arles vestigde wist hij dat zijn tijd kort was, „steeds bedroefd, maar altijd blij". „In enkele jaren moet ik een zeker werk afmaken; ik hoef me niet te overhaasten, want daar is geen heil in. Maar in alle kalmte en sereniteit moet ik doorwerken, zo geregeld en geconcentreerd mogelijk. Zo kort en bondig mogelijk. De wereld gaat mij slechts in zoverre aan, dat ik een zekere schuld en plicht heb, omdat ik 30 jaar op die wereld heb rondgemarcheerd. Uit dankbaarheid wil ik haar een souvenir nalaten in de vorm van teken- en schilderwerk, waarin ik een oprecht menselijk gevoel uit". „Het leven is maar kort, en voor de jaren dat men zich sterk genoeg voelt om alles te trotseren".

Dat korte leven concentreerde zich meer en meer op het licht, de zon, voor wie hij naar het Zuiden was gegaan. Hij werd geen zonanbidder, maar begreep steeds beter dat Christus de Zon der Gerechtigheid is. In de natuur ging hij de Schepper eren. Bij zijn schildering van Lazarus' opstanding (vrij naar een ets van Rembrandt) werd de centrale plaats niet door de figuur van Christus ingenomen – maar door de zon, die het hele tafereel stralend verlichtte!

Hij vermeed bijna elke poging om Christus uit te beelden, wetend hoe gebrekkig ons penseel is. Toen hij de Kruisafname uitbeeldde, kreeg Maria het gelaat van de Moeder-overste, onder wier zorg hij verpleegd was geworden; de gestorvene had echter de trekken van... Vincent zelf, ondergegaan aan mensenliefde en lijden.

In de plaats van de vroegere zaaier kwam nu de Maaier (die de dood voorstelt, zei Vincent). De maaier bracht echter geen droefheid mee; wel veel zonlicht, gejuich. Vincent wist zichzelf een schoof, die rijp verzameld ging worden, psalm 126.

En dan de barmhartige Samaritaan. „In die gelijkenis klopt het hart van Christus". Christus leerde hem ermee, dat zijn menswording „niet de vergoddelijking van de menselijke natuur is – maar de liefde van God, die zich vernedert tot de gestalte van een knecht"⁷.

„De beste manier om God te kennen is: Hem lief te hebben". – „Het is om de daad te doen". – „Een levende God, die met onweerstaanbare macht ons dringt naar: aimer en-core!" – De troost, die hijzelf zo bitter behoefde, wilde hij anderen brengen⁸. Hij wilde „iets troostrijks zeggen als muziek". – En Gods Woord was hem daarbij een lamp voor zijn voet, een licht op zijn pad. Wie het Licht der wereld volgt zal in het duister niet dwalen.

Hij was „een bloem en bloeide voor de ogen van het geweldig Zonne-licht". Deze bloem viel af – na een slecht gericht schot, en na twee dagen van extra zwaar lijden. En berouw. Maar de gunst des Heeren

blijft dezelfde, Psalm 103.

Dr. Miedema besluit zijn sympathieke biografie aldus: „Langzamerhand zijn mijn ogen en mijn hart opengegaan voor de meeslepende kracht, de heroïsche bezieling en de golf van geluk, die ons uit zijn leven tegemoetkomen".

- 1 dr. R. Miedema, 'Van Gogh en het Evangelie', pag. 40
- 2 idem p. 59
- 3 id. p. 27 en 45
- 4 id. p. 85 en 91
- 6 idem p. 54
- 5 dr. Anton Wessels, 'Vincent van Gogh als evangelist', pag. 79
- 7 id. p. 101
- 8 id. p. 116

F.J. Laning-Boersema, Den Helder

Medische ethiek en medische technieken (2)

In het vorige nummer van 'Opbouw' publiceerden wij een samenvatting van het eerste deel van de lezing van mevrouw drs. F.J. Laning-Boersema op de jaarvergadering van 'Opbouw'. Vermeld werd o.a. dat de mens steeds meer afhankelijk is geworden van de medische techniek. Die techniek dreigt zich autonoom te ontwikkelen. Daarnaast blijkt de aandacht voor de zorg (zorg voor ouderen, zieken, gehandicapten) te verschuiven naar aandacht voor medische technieken. Dit zal in de toekomst ten koste gaan van mensen die juist die zorg zo hard nodig hebben. In dit nummer plaatsen wij fragmenten uit het 2e deel van de lezing van mevrouw Laning. Er volgt in deze serie nog een 3e aflevering: een verslag van de discussie n.a.v. de inleiding op 12 mei 1990.

Onderzoek voor de geboorte

Medische technieken ontwikkelen zich snel. Vaak blijkt dat we met onze bezinning op nieuwe ontwikkelingen ver achterblijven bij het tempo van de wetenschap. We voorzien ook soms niet de konsekventies van zaken die we aanvankelijk met vreugde begroetten. Bijvoorbeeld als we uitgaan van de beschermwaardigheid van leven vanaf het prille begin dan geldt dat ook voor menselijk leven dat in de reageerbuis ontstaat. De techniek van de bevruchting buiten het menselijk lichaam is bedoeld om daar waar dat op andere wijze niet mogelijk bleek, leven te doen ontstaan, *een zwangerschap tot stand te brengen*. De techniek als hulpmiddel ingebed in een onvruchtbaarheidsbehandeling van man en vrouw. De wetenschap echter zou het zo ontstane embryo graag willen gebruiken, ook willen kweken, voor heel andere toepassingen. In de gezondheidszorg b.v. testen van medicijnen of kweken van embryonale cellen, organen b.v. voor de behandeling van ernstige ziekten (Parkinson). Het levend menselijk embryo kan dan als het ware een instrument worden, een ding, terwijl niet wordt gedacht aan de intrinsieke waarde, de geheel eigen waarde van dit embryo, dat de potentie in zich heeft om tot een mens uit te groeien. In het kader van de discussie over het erfelijkheidsonderzoek kunnen we verwachten dat men in het geval van ernstige erfelijke ziekten gene-

tisch onderzoek zal willen doen op het zogenaamde pré-embryo om zo te kunnen selecteren vóór het embryo wordt teruggeplaatst in de baarmoeder. Gezonde worden wel, beschadigde worden dan niet teruggeplaatst. Was er eerst het verlangen toch een kind te kunnen krijgen, bij een volgende stap verlangt men dat alles gedaan wordt om een *gezond* kind te doen geboren worden. Het zal mogelijk worden om bepaalde wensen te vervullen b.v. een jongen of een meisje. Op den duur stelt men wellicht 'biologische kwaliteitseisen' aan het nageslacht. Dat is een verkeerde richting, die weg moeten we dus niet in.

De gevolgen van erfelijkheidsonderzoek

Ook het erfelijkheidsonderzoek, de genetische diagnostiek maakt de laatste jaren een snelle, stormachtige ontwikkeling door. De erfelijke code zoals die voor ieder mens vastligt in het DNA van de celkern wordt langzamerhand ontrafeld. Gebruik van deze techniek kan grote gevolgen hebben voor onze hele samenleving. Duidelijk wordt dit vooral als iemands erfelijke gegevens een rol gaan spelen in het maatschappelijke leven. Als verzekeringsmaatschappijen er gebruik van gaan maken en mensen die belast zijn met de aanleg voor een ernstige ziekte uitsluiten van b.v. een ziektekostenverzekering. Als bij de keuring voor een baan gebruik wordt gemaakt van deze gegevens en er selectie optreedt op die gronden. Het is noodzakelijk over deze problematiek een maatschappelijke discussie op gang te brengen via politieke partijen, maatschappelijke organisaties, de kerken. Daarbij moet goed onderkend worden dat wat als waarde vrije kennis wordt aangedragen dat in feite niet is. Juist vanuit de maatschappelijke organisaties moet hier kritiek uitgeoefend worden op het verschijnsel dat de wetenschapsontwikkeling een autonoom verloopend proces lijkt dat door niemand mag worden bevestigd naar aard en doel. Mijns inziens ten onrechte zijn vele wetenschappers van mening dat dit proces niet gehinderd door maatschappelijke interventies, zijn gang moet kunnen gaan. Gebiologeerd door wat wetenschap vermag is men geneigd om alles wat technisch mogelijk is ook uit te voe-

ren. Niet kennisverwerving zelf is af te wijzen; wat geweten kan worden mag geweten worden in de Scheping. Wel afgewezen moet worden het technocratisch wereldbeeld dat parallel daaraan de samenleving als het ware wordt opgedrongen. Wetenschapsbeoefening en dat geldt zeker voor de toepassing is nimmer 'neutraal' of waarde vrij, hoe graag de aanhangers van een materialistische wetenschappelijke benadering dat ons willen doen geloven. Dit leidt tot de volgende conclusie: Wetenschapsontwikkeling en toepassing zal zich niet autonoom, doch genormeerd, getoetst dienen te ontplooiën. De samenleving, vertegenwoordigd door de wetgever dient de grenzen aan te geven waarbinnen de ontwikkelingen zich dienen af te spelen.

Eerst bezinnen, dan pas beginnen

Met grote zorgvuldigheid zal de overheid een dergelijke normering moeten toepassen. Vaak wordt echter de samenleving met ontwikkelingen geconfronteerd in een stadium dat het 'point of no return' gepasseerd is. De ethiek heeft zich veelal aangepast aan de ontwikkelingen. Ethiekbeoefening per incident noem ik dat. Het komt vaak neer op 'wilt wassen' achteraf. Het wordt tijd dat de ethiek zich eens ontdoet van haar slaafs volgen van ontwikkelingen. De medische technologie moet niet de ethiek bepalen maar andersom. Een beoordeling op grond van ethische overwegingen blijft bovendien in toenemende mate achterwege omdat het bereiken van consensus (overeenstemming) niet haalbaar lijkt. Omdat men het niet eens denkt te kunnen worden, laat men de standpuntbepaling en de keuzen maar 'in het midden'. Wil wetenschapsontwikkeling genormeerd kunnen verlopen dan zal een assertieve ethiek kernvragen tijdig aan de orde moeten stellen. Eerst samen bezinnen, dan pas beginnen (of niet beginnen).

De zorg in de eigen omgeving

Het is de opdracht van ons allen om deze noties in de samenleving in praktijk te brengen. Wij zullen onze antwoorden vanuit de eigen levensbeschouwing moeten geven. Daarbij is de onderlinge solidariteit tussen gezonden en zieken, tussen gehandicapten en niet-gehandicapten,

tussen jongeren en ouderen van groot belang. Daarnaast gaat het om de 'zorg op maat'. Dit betekent niet dat men per definitie alle medische zorg kan krijgen die men nodig denkt te hebben. Zorg op maat veronderstelt een kritisch gebruik van medische voorzieningen. Dit kan wanneer de mens is omgeven door een mantel van relaties (huisgenoten, familie, burens, vrienden) die hem in staat stellen de eigen en zelfstandige verantwoordelijkheid voor het gezonde bestaan vorm te geven. Een deel van die mantel is spontaan aanwezig – b.v. een grootouder die adviseert bij ziekte van de kleinkinderen.

Omdat het vaststaat dat in het eigen leefmilieu de zelfstandigheid, de waardigheid en de kwaliteit van leven beter gewaarborgd kan worden dan in een instituut, is een maximale inzet om de zorg thuis zo lang en zo goed mogelijk te verrichten de moeite waard. En dan zó dat én hulpvrager en professionele hulpgever én vrijwilliger of mantelzorger zich er wél bij bevinden. Studie en toetsing in de praktijk geven aan dat, wanneer aan de zelf- en mantelzorg goed georganiseerde professionele thuiszorg, met steun ook van technologische vindingen wordt toegevoegd, er verrassend bevredigende resultaten te behalen zijn. Het eist goed overleg, een goede organisatie, één loket, een zorgplan, maar als de samenwerkende thuiszorg, wijkverpleging en gezinszorg met huisarts/verpleeghuisarts evt., professionele werkers van het verpleeg- of verzorgingshuis *garanderen* dat zij opvangen wat de *niet-professionele zorgers niet of niet méér aankunnen*, blijkt het vaak plotseling te lopen als een trein.

De gevolgen van de thuiszorg

Bij de thuiszorg vallen vier dingen met name op:

1. Versterking van de professionele thuiszorg stimuleert de informele zorg in hoge mate. De medeburger vat moed als hij/zij weet dat er niet hoeft te worden opgedraaid voor dingen waartoe men zich niet capabel acht.
2. Het levensbeschouwelijk aspect van hulpverlening krijgt, wanneer we het zo organiseren, weer kansen, kansen die er veel minder zijn wanneer de zorg plaatsvindt binnen de

muren van ziekenhuizen en verpleeghuizen. Hier ligt een taak voor onze christelijke gemeenten. De overheid zou initiatieven moeten stimuleren en steunen.

3. Het relationele netwerk voor de hulpvrager doorbreekt daarbij allerlei rolpatronen. Leken-hulpverleners blijken tot veel meer in staat dan vroeger gedacht werd als ze maar gesteund worden door professionals. Ook blijkt het niet nodig te zijn dat jongeren altijd de ouderen helpen. Heel vaak kunnen juist ouderen elkaar heel goed terzijde staan. Dat geldt zeker voor de generaties ouderen die zich nu melden. Vaak goed opgeleid, vaak actief tot op hoge leeftijd kunnen ze veel voor elkaar doen en willen dat ook.

4. Ook in dit werk moet de arbeid verdeeld worden over mannen en vrouwen. Van mannen mag worden verwacht dat ze hun achterstand op dit terrein inlopen. Enige sturing en scholing zal hier zeker nodig zijn.

Zorg op die manier opgebouwd vanuit het grondvlak, wortelt in solidariteit en christelijke naastenliefde. Die zorg kan de in onze cultuur groeiende intolerantie tegenover wat ziek en beschadigd is keren. Die zorg maakt de mens tot gebruiker en niet tot slaaf van de techniek. Die zorg heeft toekomst als wij onze Evangelische opdracht blijven verstaan.

EINDE

Opbouwend?

U weet vast wel iemand die een abonnement zou 'moeten' hebben op **OPBOUW**.

Als u hier een naam en adres invult sturen wij een proefnummer.

(U mag ook bellen: tel. 010-4550802)

Naam:

.....

Straat:

.....

Postcode:

.....

Woonplaats:

.....

Sturen naar:

Administratie Opbouw
Postbus 84183
3009 CD Rotterdam

J.H. Klein, Rijswijk

Roemenië: Revolutie na lijden en gebed

In Timisoara, de stad waar het allemaal begon, is aan de omwenteling een maand van bidden en vasten voorafgegaan. De christenen voelden dat het Gods tijd was! Dit vertelden in een kerk in Wasse-naar twee jonge vrouwen die dicht bij het vuur hadden gezeten. In Oradea hield Paul Negrut, een voorganger van de plaatselijke baptistengemeente, een toespraak op het stadsplein, waar duizenden mensen verzameld waren. Hij getuigde van zijn geloof en riep de mensen op om voor het land te bidden. Duizenden inwoners van de stad, gelovigen en ongelovigen, knielden neer op het plein. Gelukkig stond er een foto bij dit bericht in Kruistochten, voor het geval we het niet zouden kunnen geloven. De christenen in Roemenië hebben kleine kracht en naar men zegt weinig kennis, maar met hun 'mosterdzaadje' hebben ze datgene gedaan wat Christus zei: een berg in zee (een tyran van zijn troon) geworpen.

15 jaar stáán

Paul Negrut was een van de sprekers op de gebedsvriendendag van Kruistochten op 21 april in Harderwijk. Het gaat op het ogenblik niet zo goed in Roemenië, vertelde hij. De voorlopige regering heeft verschillende vrijheden die de christenen na de omwenteling hadden, weer ingeperkt. Zo mogen ze geen samenkomsten meer houden in de open lucht en in openbare gebouwen zoals stadions. Alleen in hun kerken, maar die zijn vaak veel te klein. De baptistengemeente in Oradea, waarvan Paul Negrut voorganger is, is de grootste baptistenkerk in Europa, maar het kerkgebouw is veel te klein om iedereen te herbergen. Sommigen volgen al 15 jaar stáán de diensten: 's morgens drie en 's middags twee uur. Al heeft de voorlopige regering (nog) geen vergunningen verstrekt voor het bouwen van grotere kerken, in Harderwijk werd in geloof gecollecteerd voor een

nieuwe baptistenkerk in Oradea met 4000 zitplaatsen. Paul Negrut kon met f 10.000 en de eerste steen naar Roemenië terugkeren.

„Ik heb u lief”

Paul Negrut haalde herinneringen op aan de tijd dat de onheilige Nicolaas met zijn onveiligheidsagenten het land in een ijzeren wurggreep hield. Negrut was er altijd van uitgegaan dat hij in Roemenië zou blijven, wat er ook gebeurde, omdat God hem daar, bij de lijdende kerk, zijn plaats had gegeven. Zijn standvastigheid kwam onder zware druk te staan, toen de politie op een dag zijn huis binnenviel en dreigde zijn negenjarige dochtertje te verkrachten, als hij niet bepaalde namen aan hen zou doorgeven. Hij weigerde, en de politiemannen zeiden te zullen terugkomen. Die nacht besprak hij met zijn vrouw de mogelijkheid van een vlucht naar het buitenland, maar ze

Danklied na de omwenteling

- 1 Prijst, dankt nu God de Heer!
Hij bracht een ommekeer:
aan de landen in banden gebonden
gaf Hij de vrijheid weer!
De mannen van de nacht,
vertrouwend op hun macht,
met hun hamers, hun sikkels, hun leuzen,
heeft Hij ten val gebracht.
- 2 Zijn volk ging diep gebukt,
vervolgd en onderdrukt,
maar de gesels waarmee zij het sloegen
heeft Hij uiteengerukt.
Hij hoorde hun gezucht;
tyrannen zeer geducht
met hun hamers, hun sikkels, hun leuzen,
God joeg ze op de vlucht.
- 3 Een Krijgsheld is ontwaakt
en heeft zich naam gemaakt,
want het zuchten en vluchten der kleinen
had Hem het hart geraakt.
Hun roep heeft Hij gehoord.
De leuzen zijn gesmoord
en verdwaasde, verbaasde misleiden
gaan vragen naar zijn Woord.
- 4 O God, bestel uw recht,
zoals Gij hebt gezegd.
Doe de laatste verdwaasde tyrannen
omkomen op hun weg!
Dat iedereen belijdt
dat Gij de Koning zijt,
die uw vrinden, beminden, uw kindren
met sterke hand bevrijdt.

Tekst: Johan Klein (1950)
Melodie uit Valerius' Gedenckclanck 1626:
Heer, als ik denk aan 't goed

Melodie bij: 'Danklied na de omwenteling' (Johan Klein)

besloten eensgezind op hun post te blijven. De politiemannen hebben diverse malen geprobeerd het dochtertje en ook de vrouw van Negrut te verkrachten, maar iedere keer zorgde God ervoor dat het mislukte.

Een andere keer werd Negrut, om hem klein te krijgen, naar een militair trainingskamp gestuurd. Hij moest daar de vuile karweitjes opknappen: vloeren dweilen, W.C.'s schoonmaken. Hij beklagde zichzelf diep dat hij, een arts van beroep, zulk vernederend werk moest doen – en elke dag groeide zijn bitterheid. Op een dag kreeg hij van een officier die hem goed gezind was, toestemming het kamp voor vier uur te verlaten. Zo snel als zijn benen hem vervoeren konden, ging hij naar het huis van de bekende leider van het Leger des Heren (een beweging binnen de Roemeense Orthodoxe Kerk die zich nooit aan het regiem geconformeerd heeft), Trajan Dors. Hij zou aan de grote man zijn nood klagen en die moest hem dan maar weer opbeuren. Hij trof Dors aan met het bebloede hoofd in de handen, de kleren gescheurd, in een wanordelijke kamer. „Wat is hier gebeurd, broeder Trajan,” vroeg Paul Negrut. „De securistas zijn net weg,” antwoordde Dors. „Ze komen iedere week terug om me af te tuigen, maar ik heb God gebeden dat ik iedere week de gelegenheid mag gebruiken om te getuigen. Elke keer als ze me afgetuigd hebben, zeg ik tegen de officier die de leiding heeft: Ik heb u lief, ondanks alles wat u me aandoet. Als we straks samen voor de troon van God staan, dan gaat u niet naar de hel omdat ik u zou haten, maar dan gaat u naar de hel omdat u liefde hebt afgewezen.” Paul Negrut meldde zich na vier uur weer bij het kamp: de bitterheid was uit zijn hart verdwenen.

Securisten

Later hoorde hij het vervolg op deze geschiedenis. De Securitate-officier ging op een dag weer naar Trajan Dors toe, ditmaal om vergeving te vragen. Hij had kanker gekregen en de woorden van Dors hadden hem niet losgelaten. „Ik heb nog maar enkele maanden te leven,” zei hij tegen de leider van het Leger des Heren, „maar ik wil graag dat u weet dat, als we straks samen voor de troon van God zullen staan, we aan dezelfde kant zullen staan – want ik heb de liefde aanvaard. Wilt u me nu onderwijzen in het evangelie?” De leider van het Leger des Heren en de officier van de Securitate zijn beiden aan een ernstige ziekte gestorven. Nu staan ze samen te zingen voor de troon van het Lam, dat zich heeft laten slachten voor goddelozen.

Dat Christus zelfs voor securisten

gestorven is, ervoer ook een andere Roemeense christen, die in de dagen na de omwenteling per ongeluk voor een lid van de Securitate werd aangezien en, bij gebrek aan gevangenisruimte, met vierhonderd echte securisten op de bodem van een leeggelopen zwembad in Sibiu werd opgesloten. Toen hij de militaire bewakers niet van zijn onschuld kon overtuigen, maakte hij van de nood een deugd en begon onder zijn medegevangenen van zijn geloof te getuigen. Tot zijn verbazing toonden veel securisten belangstelling voor het evangelie. Telkens als hij even rust wilde nemen, vroegen ze hem om door te gaan. Negen dagen bracht hij zo door, prekend op de bodem van het zwembad. Heb je de kosten berekend, vroeg de Here Jezus, toen iemand zei Hem te willen volgen. Christenen in Roemenië, die bereid waren de prijs te betalen, hebben ervaren dat Christus overwinnaar is!

Open huis

„Wat is het verschil tussen een held en een lafaard?” vroeg Anne van der Bijl ons, toen hij de gebedsvriendendag opende. „Een held rent in de goede richting: recht op de vijand af.”

Toen broeder Anne kort geleden in het door strijd verscheurde Beirout een christen opzocht om hem te bemoedigen en zijn hand vast te houden, trof hij hem aan in een huis dat al voor de zesde keer door een bombardement was getroffen. De man vertelde dat toen zijn huis voor de vijfde keer was verwoest, hij tegen de Heer gezegd had: „Heer, voortaan zal ik niet alleen meer mensen van mijn eigen groep in mijn huis ontvangen, maar mijn huis zal openstaan voor mensen van alle groepen in deze stad.” Hij hield woord, en zijn huis werd een plaats waar iedereen kon binnenlopen: een unicum in een land waar elke groep een eigen wereld vormt, te allen tijde bereid de anderen naar de andere wereld te helpen. In de twee maanden voordat zijn huis voor de zesde keer werd gebombardeerd, kwamen er in dat huis zeven mensen tot geloof. Geen huis, maar zeven mensen tot de Heer geleid.

Gat in de vlag

De gebedsvriendendag stond in het teken van de omwenteling in Roemenië. Op het podium hing de Roemeense vlag, met het inmiddels legendarische gat in het midden: de communistische symbolen zijn er uitgeknipt. Paul Negrut gaf ons zijn uitleg van de kleuren van de vlag. De onderste rode baan is het bloed van de martelaren, in stromen vergoten. De bovenste, blauwe, baan zijn de Roemeense christenen die

naar de hemel hebben opgezien. De middelste, gele, baan stelt het land voor en het gat in het midden het vacuüm waarin het land na de omwenteling is terechtgekomen. Negrut pakte een Roemeense Bijbel om daar het gat mee te dichten: hij hoopte dat Gods Woord in Roemenië de deur zal worden waardoor velen zullen binnengaan in een nieuw leven. De geschiedenis van de Roemeense Kerk is de geschiedenis van martelaren, aldus Negrut. Martelaren staan ook bij de bron van die geschiedenis. Toen in de tijd van de Pax Romana de gevangenen in Rome te vol werden, stuurden de keizers de christenen als ballingen naar Dacië. Die brachten daar het evangelie aan de bevolking en zo werd Roemenië door martelaren gekerstend.

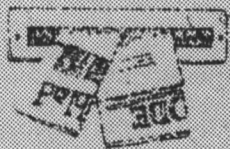
Leprozenkerk

In de pauze zagen we een videofilm van een Kruistochtenteam dat kort na de omwenteling in Roemenië aankwam. Het was voor deze notoire smokkelaars een hele ervaring overal openlijk Bijbels te kunnen uitdelen. Ontroerend was de vreugde bij de ontvangers. We zagen hoe een vrouw het Boek aan haar hart drukte en een schapenhoeider het in zijn herderstas stak. In een leprakamp brachten ze medicijnen en medische apparatuur. De dokter had in geen twintig jaar een stethoskoop en een bloeddrukmeter gezien. Het bleek dat onder de 45 leprapatiënten in het kamp 15 christenen waren. Ze vormden een gemeente, waar geen enkel kerkverband zich mee bemoeide. Ook de predikant was een leprapatiënt. Wat waren deze misvormde mensen dolgelukkig toen ze Bijbels kregen!

Pakgoed

Na de pauze vertelden (ex-)smokkelaars hun avonturen uit het nabije verleden, toen alles nog in het geniep moest gebeuren. Uit alle verhalen bleek hoezeer de Heer zelf medewerkt met hen die de lijdende kerk bezoeken. Vaak ontkwamen ze op wonderlijke wijze aan controle door de douane.

Een van de smokkelaars bemoeide de mensen die bij het pakgoed gebleven zijn, d.w.z. hen die, zonder al die bijzondere ervaringen, zijn blijven bidden en geven voor de lijdende kerk. „Geloof me,” zei hij, „ik heb mijn loon al: de vreugde van de mensen die de Bijbels ontvingen. Maar uw loon komt nog!” Een aansporing om, zittend bij het pakgoed, de pakjes en de handen te blijven vouwen. Omdat Christus overwinnaar is!

Persschouw

O. Mooiweer, Enschede

Kijk op de kerk

Dat is de titel van een artikel, dat Ds. L.M. Vreugdenhil te Vriezenveen in het 'Hervormd Weekblad' schreef. Hij maakt daarin goede opmerkingen over de roeping van de kerk naar binnen en naar buiten toe.

Roeping

De roeping van de kerk kan in drie woorden worden samengevat: 'getuigenis', 'gemeenschap' en 'dienstbetoon'.

1. **Getuigenis** (Mat. 28:18-20; Mar. 16:15; Luc. 24:47; Joh. 15:26-27; 20:21-23; Hand. 1:8; 1 Petrus 2:9). De gemeente is geroepen om, al luisterend naar het Woord van God, op haar beurt dat goede nieuws van Gods liefde in Christus Jezus door te geven aan alle mensen. Dit luisteren en doorgeven gebeurt op vele manieren: in prediking, catechese, jeugdwerk, kringwerk, cursussen, zending, evangelisatie, het spontane getuigenis van gelovigen, enz.

2. **Gemeenschap** (Mat. 18:19-20; Hand. 2:42, 44; 4:32; 1 Kor. 12:26; 2. Kor. 13:13; 1 Joh. 1:3-7). De kerk is geroepen om de gemeenschap te vieren met God en met elkaar. Dit aspect van het kerk-zijn krijgt op vele wijzen gestalte: in de eredienst van de gemeente, in gemeenteavonden, bijbelkringen, huisbezoeken, spontane ontmoetingen van christenen, op conferenties enz.

3. **Dienstbetoon** (Mat. 25:31-46; Luc. 10:25-37; Joh. 15:9-17; 2 Kor. 8 en 9; Gal. 6:16; Heb. 13:3). De kerk heeft zelf haar bestaan te danken aan Christus' dienst aan ons. Hij diende ons met het offer van Zijn leven. De gemeente is daarom geroepen om, levend uit die liefde, ook zelf dienstbaar te zijn aan elkaar en aan de wereld. Dit wordt concreet op tal van terreinen: spontane onderlinge hulp, georganiseerde hulpverlening, zieken- en bejaardenzorg, wereld-diakonaat, opkomen voor hen die gediscrimineerd worden, gevangen

zijn of gemarteld worden wegens hun geloof of politieke overtuiging, inzet voor een rechtvaardige wereld-samenleving, de zorg voor het milieu enz.

Ambtsdragers en gemeenteleden

Deze drievoudige roeping komt tot de gehele gemeente, tot de 'gewone' gemeenteleden evenzeer als tot de ambtsdragers. Het is de gezamenlijke roeping van allen. Aan sommige gelovigen heeft Christus bijzondere gaven van leiderschap geschonken zodat zij de gemeente daarmee kunnen dienen: „En Hij heeft zowel apostelen als profeten gegeven, zowel evangelisten als herders en leraars, om de heiligen toe te rusten tot dienstbetoon, tot opbouw van het lichaam van Christus" (Ef. 4:11-12). Het werk van de ambtsdragers wordt dus niet plaatsvervangend voor de gemeente verricht, het is juist bedoeld als ondersteuning van de gemeente, die haar roeping vervult. Het bijzonder ambt is er ter wille van het ambt der gelovigen. Het is dan ook één van de belangrijkste taken van de kerkeraad om de verscheidenheid aan talenten en gaven van de Heilige Geest in de gemeente op te sporen, in te schakelen en tot ontplooiing te brengen.

We voegen er het volgende aan toe. Het getuigenis beperkt zich niet tot het releveren van allerlei zielservaringen, die de gelovige heeft opgedaan op cruciale momenten in zijn leven.

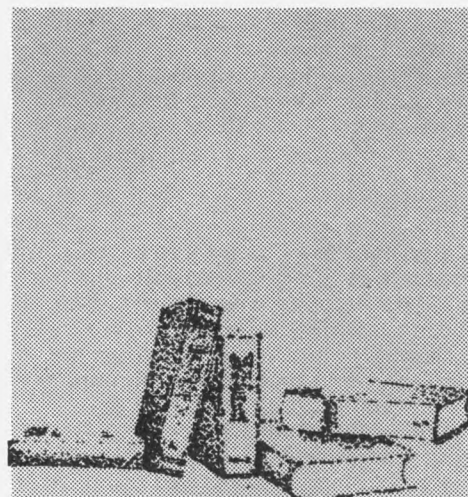
Bij getuigenis gaat het naar schriftuurlijke maatstaf vooral om het zich baseren op de heilsfeiten. De Bijbel is de grondslag van het getuigenis. De confrontatie met de boodschap van Kerst, Pasen en Pinksteren (om het zo maar even samen te vatten) moet de medemens op vriendelijke doch besliste manier tot een keus brengen. Hij is zo beland op een tweesprong in zijn bestaan. Dat moet hem heel goed duidelijk gemaakt worden. En wat de gemeenschap betreft moeten we ons steeds goed bewust zijn, dat we zalig worden in gemeenschap met anderen.

Wie kerk zegt, zegt gemeenschap. Individualisme en isolationisme doet de gemeenschapsbeoefening in de gemeente de das om. Wie zich alleen bemoeit met de mensen, die hem liggen, is niet toegekomen aan het abc van de christelijke liefde, die in de eerste plaats om praktisering vraagt binnen de kring van de christ-gelovigen.

Hieruit vloeit het dienstbetoon voort. De kring wordt steeds groter naar mate God steeds meer mensen op je weg plaatst. Godsdienst betekent zelfverloochening. Wie ja zegt tegen de HERE moet nee zeggen tegen zichzelf. In het dienen moeten de leden van de kerk en de kerk als geheel de gestalte van Christus vertonen. Zo laten zij de waarachtigheid van het evangelie van Jezus

Christus zien. Zo kan de wereld merken, dat we werkelijk discipelen van de Heer zijn. In zijn boek: OM KERK TE BLIJVEN, Amsterdam – 1966 – heeft C. Veenhof daarover o.a. het volgende geschreven: „De kerk is, naar de prachtige typering van Berkhof, de 'proefpolder' van de toekomstige nieuwe wereld. En zij is dit ten overstaan van de wereld en ten behoeve van 'alle dingen'. Dat wil zeggen: ze is dit, ze behoort dit althans te zijn, opdat de wereld het wonder van Christus' genadeheerschappij zou zien en begerig worden daarin ook te delen om dan met de kerk op weg te gaan in haar pelgrims-tocht naar de voleinding.

Door haar waarachtig lichaam-van-Christus-zijn én haar vrij zijn van de machten-van-deze-wereld kan nu de kerk de wereld dienen. Zo alléén kan ze dat. Ze moet om dat te kunnen doen zeker niet introvert (naar binnen gekeerd, O.M.) zijn. Maar evenmin extravert! (naar buiten gekeerd, O.M.). Ze moet integendeel met het oog daarop steeds en geheel gericht zijn op haar Heer en Hoofd! Men zou kunnen zeggen: ze moet in verband daarmee supravert (naar boven gekeerd, O.M.) wezen. Om de wereld te kunnen dienen moet de kerk dus 'los', 'vrij' zijn van de wereld. Ze moet daartoe een kerk zijn, die echt kerk is ten overstaan van de wereld. Anders gezegd: ze moet de wereld dienen vooral door haar radicaal anders zijn dan de wereld, door haar totaal anders staan tegenover de machten, die deze wereld beheersen, door haar principieel anders omgaan met de mensen in de kerk en daarbuiten". (a.w. p. 388-p.389).

Boekbespreking

O. Mooiweer, Enschede

Persoon en werk van de Heilige Geest

Dr. L. Floor – Persoon en werk van de Heilige Geest – serie: Bij-tijds geloven – Uitgeversmaatschappij J.H. Kok – Kampen – 118 pag. – f 19,90.

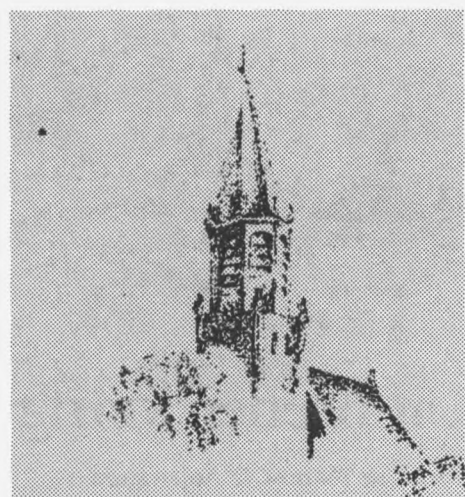
Een duitse theoloog sprak over de

'Geestvergetelheid' van de kerk. Hij vergeleek de Heilige Geest met het reservepaard uit de tijd van de postkoets. De reiziger moest voor dit paard wel extra betalen, maar kreeg het dier nooit te zien. Waarom, zo luidt de vraag, is het zo mistig in de kerk wanneer men het wil hebben over de werking van de Heilige Geest? Demonstreert dat bij al onze rijkdom niet een bepaalde armoe? Er zijn in de loop der tijden allerlei barrières opgeworpen waardoor die Geest werd belemmerd in de voortzetting van zijn triomferende tocht in de gemeente. Als het traditionalisme ons in zijn greep heeft ebt het echte leven steeds meer weg. Dan wordt het alles bij elkaar een doodse boel. Terwijl de Heilige Geest dynamisch is. Zijn Naam – Geest – windstroom – verradt dat al. Zonder de Geest immers schiet het geloof geen wortel, heeft de hoop geen uitschieters, draagt de liefde geen vrucht en krijgt de creativiteit geen kans. Als we het hebben over de Heilige Geest hebben we het als nieuwtestamentische gelovigen over de Geest van Christus als de andere Trooster, die Hij gezonden heeft. Zo is de Geest ook de Geest van het Woord. Het is de kracht van het boek van Prof. Floor, emeritus-hoogleraar in de nieuwtestamentische vakken aan die Theologische Skool van die Gereformeerde Kerk te Potchefstroom (Zuid-Afrika), dat o.a. deze noties de opzet van zijn lezenswaardig geschrift beheersen. Er wordt ruime aandacht geschonken aan de oudtestamentische Openbaring. Op de eerste bladzijde van de Bijbel treffen we al de H. Geest aan. Het gaat dan om die Geest van God als een persoon en als een kracht. Die Geest versiert met speciale gaven, zodat mannenbroeders als ware kunstenaars kunnen opereren in het kader van de tabernakelbouw. Die Geest stimuleert Simson en dirigeert een man als Gideon. Er zijn met de Geest gezalfde profeten, priesters en koningen. Niet heel het volk, maar enkele uitverkoren personen delen in het bezit van de Geest. Maar in het O.T. wordt de *nieuwe bedeling* geprofeteerd. Dan zal de Geest continu en absoluut present zijn en zijn werk verrichten. „De grote heilshistorische omkeer door kruis en opstanding is van beslissende betekenis voor het werk van de Heilige Geest, want dan ontplooit Hij zijn aktiviteit in de wereld in al zijn kracht.” (p.17). De zeer innige band tussen Jezus Christus en de Heilige Geest heeft eigen konsekwenties voor het leven van de gelovige. Ons heil staat of valt met de Heilige Geest. De auteur gaat één- en andermaal dieper in op de verschillen met het Pentecostalisme (de Pinksterbeweging) en de charismatische beweging. Zij ponderen, dat er na de wedergeboorte een tweede daad van de H. Geest nodig is om met de Geest vervuld te worden. Men noemt dat de 'second bles-

sing' – de tweede zegen. Met name op grond van I Joh. 2:20 wijst Floor deze gedachte volstrekt af. *Allen* hebben de zalving met de Geest ontvangen en niet slechts een kleine élite-groep in de gemeente (p.38). De Heilig Geest is de Parakleet – de Zaak- en Pleitbezorger, de Advokaat. Hij wordt door Christus gestuurd om te geruigen en te overtuigen. In het Johannes-evangelie is daarvan met name duidelijk sprake. Dr. Floor gaat zo de betekenis van de werking van de H. Geest na in de verschillende geschriften van het Nieuwe Testament. Dit leidt tot de opsomming van verschillende interessante gegevens waardoor een helder licht valt op de bedoeling van bepaalde uitdrukkingen, die ten aanzien van de aktiviteit, die de Geest ontwikkelt, een eigen zegingskracht hebben. Bij Paulus is de werkzaamheid van de Geest sterk gericht op de kerk als het lichaam van Christus. Via de kerk, dus via ons, wil de Geest de wereld benaderen. Hij vernieuwt en bekwaamt. Daartoe is veel *gebed* nodig. Uitvoerig komt dat aan de orde. „Deze Geest (nl. de Geest van de Zoon) heeft God uitgezonden in onze harten en van daaruit roept Hij, bidt Hij: Abba, Vader (Abba is het aramese woord voor Pappa). Het gelovige mensenhart is het bidvertrek van de Heilige Geest en diep vanuit ons binnenste roept Hij tot God' (p.69). De Geest werkt door het Woord. C. Veenhof, die in dit verband door de Nieuw-Testamenticus uit Zuid-Afrika wordt geciteerd, heeft in zijn uitstekende inaugurele rede benadrukt, dat de Geest zijn Woord *is*. Hij *is* wat Hij zegt. Dit ligt in de lijn van Calvijn, die gezegd heeft, dat de Geest Zich sedert Pinksteren met een onverbreekelijke band aan het Woord gebonden heeft. Dit beperkt de souvereiniteit van de Geest niet, want Hij heeft Zich *souverein* aan het Woord gebonden. In verband met de moderne theologie aksentueert Floor het individuele werk van de Heilige Geest. Het gaat de Geest niet zonder meer om de structuren, maar om de mensen binnen bepaalde structuren. „Nieuwe mensen kunnen in bepaalde gevallen nieuwe structuren te voorschijn roepen, maar nieuwe structuren geven geen nieuwe mensen.” (p.109). We zouden nog nader kunnen ingaan op de nauwe band tussen de sakramenten van Doop en Avondmaal en de Heilige Geest, maar willen het hierbij maar laten. Hopelijk hebben we u zo voldoende inzicht verschaft in de rijke inhoud van dit boek, dat in de genoemde serie een voorname plaats inneemt. Wil men iets weten over de Persoon en het werk van de Heilige Geest, dan vindt men in dit keurig uitgegeven geschrift het nodige om zich nader te oriënteren. Wel betreuren wij het, dat Prof. Floor geen uitleg heeft gegeven van termen als het bedroeven van de Geest en het uit-

blussen van de Geest etc. zoals de apostel Paulus het daarover heeft in zijn eerste brief aan de gemeente te Thessalonica. Ook vinden wij het jammer, dat een tekst- en zakenregister ontbreekt. Maar verder hebben wij alle lof voor deze fijne uitgave, die ons de Schrift en de belijdenis beter doet verstaan. Daarom eindigen wij met een hartelijke aanbeveling!!

Kerknieuws

Drs. J.B.M. Storms

Het nieuwe adres van ds. Storms luidt: Rentmeestersveld 219, 7327 HD Apeldoorn. Tel.: 055-430218. Drs. Storms is gaarne bereid voor te gaan in de zondagse erediensten.

Ned. Geref. Kerk van Breukelen

Het scribaat berust bij: G. van Voornveld, Vrijheidslaan 18, 3621 HH Breukelen. Tel.: 03462-61288.

Ned. Geref. Kerk van Amersfoort

Ds. F.R. Bruintjes woont sinds 20 juli: Bijleveld 2, 3813 XK Amersfoort. Tel.: 033-802804.

Regio Kampen

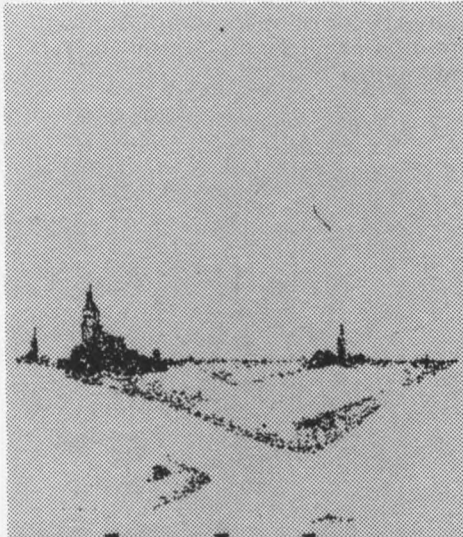
Tijdens een extra vergadering werd br. M.J. de Haan, beroepen predikant voor de zending van de gemeente Kampen, een afsluitend onderzoek afgenomen. Na kort be raad werd ds. De Haan tot volle tevredenheid toegelaten tot de dienst des Woords in de Ned. Geref. Kerken.

Ned. Geref. Kerk van Houten

1. Gedurende de maand augustus worden er door de kerkeraad wegens de vakanties geen middagdiensten belegd.
2. Op 2 september zal de bevestigings- en intrededienst plaatsvinden van ds. W.G. Rietkerk, als parttime-predikant in deze gemeente. De bevestiging zal geschieden in een dienst des Woords, waarin zal voorgaan ds. M.R. van den Berg,

predikant te Utrecht. In deze dienst zal drs. Rietkerk tevens zijn intrede houden. De dienst vangt aan om 15.30 uur en geschiedt in het Sociaal Cultureel Centrum 'De grote Geer', Snoekstraat 62 te Houten.

Uit breder kring

Stichting 'Marnix' te Antwerpen

De Stichting 'Marnix', Antwerpen, hoopt weldra een brochure uit te geven, geschreven in de Franse taal, vertaling van de eerder uitgegeven brochure: 'Wat Rome leert, aan de Bijbel getoetst'. De auteur is dhr. T. Vanhuysse, voorheen pastoor in de R.K. Kerk te Antwerpen en in Limburg.

Met deze nieuwe uitgave hoopt 'Marnix' velen te bereiken in Wallonië (het Franssprekende deel van België) en in Frankrijk. Ze knoopt hierbij aan bij de Belijdenisgeschriften, vooral de Belgische Geloofsbelijdenis van Guido de Brès, en de Heidelberger Catechismus, die beide aantonen dat de R.K. kerk zich vèr verwijderd heeft van de H. Schrift. Vanaf de Reformatie in de Nederlanden heeft de Gereformeerde kerk zich beijverd, mede door middel van de zondagmiddagdienst, de kerkgangers te onderwijzen in de leer. In de nieuwe brochure, van ongeveer 95 bladzijden, hoopt de Stichting 'Marnix' de leer der behoudenis naar de Schriften uiteen te zetten.

In Wallonië hopen een aantal predikanten aldaar de uitgave aan te kondigen. In Frankrijk, vooral in het zuiden, hoopt een Stichting de brochure aan zoveel mogelijk R.K. priesters te zenden. Omdat men, vooral in Frankrijk, financieel arm is, hoopt de Stichting 'Marnix' dit mede financieel mogelijk te maken. Een moeilijke, maar heerlijke opgave! Een belangrijke gift van de Gereformeerde Bond in de N.H. Kerk, maakte het mogelijk een gedeelte van de oplage te financieren. De vertaling werd ons dezer dagen toegezonden. Het eerste gedeelte is

van een Franssprekend predikant in Brussel, het tweede gedeelte werd vertaald door een dame, die afkomstig is uit Frankrijk. Een predikant te Charleroi (in het zuidelijk gedeelte van België) hoopt de nodige maatregelen te nemen, die de verspreiding in Wallonië en in Frankrijk kunnen begunstigen.

De Stichting 'Marnix' hoopt op de krachtige steun voor deze uitgave, en vooral voor de verspreiding.

De voorzitter,

Ds. D.J. van Vuuren
Chr. Geref. Predikant
Gov. van Wijnkade 11A
Maassluis

Prof. Lindeboom Instituut

SYMPOSIUM

Ethische en Financiële Grenzen van de Gezondheidszorg

Op 7 september a.s. organiseert het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut in samenwerking met de wetenschappelijke instituten van CDA, GPV, RPF en SGP een symposium over 'Ethische en financiële grenzen van de gezondheidszorg'.

De mogelijkheden van geneeskunde nemen voortdurend toe, evenals de vraag naar gezondheidszorg. De financiële ruimte stijgt minder snel. Dit veroorzaakt een groeiende spanning binnen de gezondheidszorg. De financiële grenzen dwingen tot bezinning op de vraag naar het juiste gebruik van de beschikbare middelen. Maar het kiezen voor bepaalde voorzieningen ten koste van andere impliceert vaak kiezen voor hulp aan bepaalde categorieën van patiënten en niet aan anderen.

Op grond van welke criteria wordt gekozen? Wie kiest er, en wie behoort te kiezen? Of mogen er aan de gezondheidszorg geen ethische of financiële grenzen gesteld worden? En hoe verhouden financiële en ethische grenzen op de verschillende niveaus zich tot elkaar? Wat betekent dit voor de vraagstukken met betrekking tot de (ervaren) schaarste, selectie en prioriteitenstelling in de gezondheidszorg? Met dit symposium willen de organisatoren deze problematiek aan de orde stellen. Het is de bedoeling hiermee een bijdrage te leveren aan de bezinning en discussie over deze materie. In aansluiting bij reeds bestaande inzichten en studies over dit onderwerp zal daarvan op het symposium vanuit een christelijke levensovertuiging een nadere uitwerking besproken worden.

Programma

Na een algemene inleiding in de problematiek zal het woord gevoerd worden door:

Dr. D. Post, adviserend geneeskundige, over: 'Arts, patiënt en ethische en financiële grenzen'

Dr.ir. S. Strijbos, medisch filosoof, over: 'De verantwoordelijkheid van instellingen met betrekking tot ethi-

sche en financiële grenzen van de zorg'

Prof.dr. J. Douma, hoogleraar ethiek, over: 'De politieke verantwoordelijkheid van de zorg met betrekking tot de ethische grenzen'

Drs. F.J.M. Werner, lid Raad van Bestuur AMC, over: 'De politieke verantwoordelijkheid van de zorg met betrekking tot financiële grenzen'

Het programma zal worden afgesloten met een forumdiscussie die onder leiding zal staan van Prof. dr. ir. E. Schuurman, voorzitter van het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut.

Doelgroep

Dit symposium is in het bijzonder bestemd voor directies en beleidsmedewerkers van zorginstellingen, van adviesorganen en -raden in de gezondheidszorg en verzekeringsmaatschappijen, ziekenfondsen en patiëntenorganisaties, artsen en hoofden van afdelingen in zorginstellingen, politici, ethici en (gezondheids)juristen.

Datum en plaats

Vrijdag 7 september. Congreszaal van de Irenehal, Jaarbeurs - Utrecht.

Kosten

f 90,- per persoon (studenten f 45,-). Deze prijs is inclusief koffie, lunch, thee en documentatie ter voorbereiding op het symposium.

Inschrijving

Bij het Prof.dr. G.A. Lindeboom Instituut, Postbus 224, 6710 BE Ede. Tel.: 08380-30230.

Gezocht

in Den Haag of
naaste omgeving een
**kamer of
kostgezin**
voor studente 'de Laan'
per 1 sept 1990.

Sybright van Atten
Gondellaan 37
1503 KP Zaandam
tel: 075-170573.